

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN AKILLI TELEFON
KULLANIMI İLE SOSYAL İLİŞKİLERİ**

Elif Nur DEMİREL

Danışman

Doç Dr. Hatice KUMCAĞIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mayıs, 2018

TELİF HAKKI

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 (oniki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Elif Nur

Soyadı : DEMİREL

Bölümü : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı :“Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Kullanımı İle Sosyal İlişkileri”

İngilizce Adı :“Social Relationships of Middle School Students with Smart Phone Use”

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Elif Nur DEMİREL

İmza:

KABUL VE ONAY

Elif Nur DEMİREL tarafından hazırlanan “Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Kullanımı İle Sosyal İlişkileri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **Eğitim Bilimleri** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Başkan: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Bu tezin **Eğitim Bilimleri** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans/ Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/____

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

Kıymetli Eşim Uğur Fatih'e

TEŐEKKÖRLER

Yüksek lisans sürecim boyunca, bilgi ve tecrübesiyle bana rehberlik eden, tez yazma sürecimde sabırla geribildirimlerde bulunarak katkı sağlayan kıymetli ve saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Hatice KUMCAĞIZ'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca ders sürecimde bilgilerini aktararak eğitimimi tamamlamamda katkısı olan; Prof. Dr. Kurtman ERSANLI'ya, Prof. Dr. Seher BALCI ÇELİK'e, Prof. Dr. Melek KALKAN'a ve Doktor Öğretim Üyesi Yaşar BARUT'a, ayrıca bu araştırmanın yapılabilmesinde verdikleri desteklerden dolayı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) (PYO.EGF.1904.17.003) Komisyonu'na teşekkür ederim.

Tanıdığım ilk günden beri en büyük destekçim olan, yüksek lisans sürecimde de her zaman yanımda olan, sevgisini ve sabrını her zaman hissettiren sevgili eşim Uğur Fatih DEMİREL'e sonsuz teşekkürler... Tez yazım sürecinde varlığından haberdar olduğumuz ve bize mutluluk veren bebeğimiz seni heyecanla bekliyoruz...

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN AKILLI TELEFON KULLANIMI İLE SOSYAL İLİŞKİLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Elif Nur DEMİREL

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mayıs, 2018

ÖZ

Bu araştırmanın amacı; ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişki unsurlarını incelemektir. Araştırmanın örneklemini evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Samsun ilinin Bafra ilçesindeki ortaokullarda öğrenim gören 441 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamındaki veriler Ergenler İçin Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği, Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılarak toplanmış ve SPSS 23 paket programı kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Verilerin analizinde Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişki Spearman korelasyonu ile incelenmiştir. Çalışma sonucunda Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile aile destek puanları arasında negatif yönlü ilişki olduğu, arkadaş destek puanları arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Cinsiyete değişkenine göre akıllı telefon bağımlılığının anlamlı bir fark göstermediği, ancak aile desteği ve arkadaş desteğine göre fark gösterdiği belirlenmiştir. Sınıf değişkenine göre akıllı telefon bağımlılığı arasında anlamlı bir fark olduğu, ancak aile ve arkadaş desteğin sınıf değişkenine göre fark göstermediği bulunmuştur. Yine anne eğitim durumuna göre telefon bağımlılığı ve aile desteği arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, ancak arkadaş desteğinin anne eğitimine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde baba eğitim durumuna göre telefon bağımlılığı ve arkadaş desteği arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, ancak aile desteğinin baba eğitimine göre

VII

farklılık gösterdiği bulunmuştur. Araştırma sonuçları ilgili literatür doğrultusunda tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Ortaokul Öğrencileri, Akıllı Telefon Bağımlılığı, Aile Desteği, Arkadaş Desteği

Sayfa Sayısı : 63

Danışman : Doç. Dr. Hatice KUMCAĞIZ

İkinci Danışman :

SOCIAL RELATIONSHIPS OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS WITH SMART PHONE USE

MS Thesis

Elif Nur DEMİREL

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

May, 2018

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the smart phone addiction and social relations of the students at middle school students. The sample of the research consists 441 students studying in the middle schools of Bafra district of Samsun in 2016-2017 education year. The data in the research were collected using the Smartphone Addiction Scale, Provision of Social Relationship Scale and Personal Information Form, and analyzed and interpreted using the SPSS 23 package program. Mann Whitney U test and Kruskal Wallis test were used in the analysis of the data. The relationship between variables was examined by Spearman's correlation. As a result of the study, it was found that there was a negative relationship between the smartphone addiction and the family support scores of the middle school students and there was no significant relationship in the friendship support scores. It was determined that smart phone dependency did not show any significant difference according to the genetal variance, but showed difference according to family support and friend support. According to class variable, it was found that there was a meaningful difference in smartphone dependency however it wasn't differ in family and friend support. It was resulted that according to the education level of the mother, there was no significant difference between phone depedency and family but to mother education, it was differ in support of friends. Similarly, there was no significant difference between telephone dependence and friendship support according to father education status, but family support was found to vary according to father education. The results of the research were discussed and suggested in the light of the related literature.

Key Words :Middle School Students, Smartphone Addiction, Family Support, Friend Support

Number of Pages :63

Advisor :Doç. Dr. Hatice KUMCAĞIZ

Co-advisor :

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	III
KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜRLER	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT	IX
İÇİNDEKİLER	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIV
ŞEKİLLER LİSTESİ	XV
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	XVI
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I.GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	3
1.2 Araştırmanın Amacı.....	5
1.3 Problem Cümlesi.....	5
1.4 Alt Problemler.....	5
1.5 Denenceler.....	6
1.6 Sayılılar	6
1.7 Sınırlılıklar	6
1.8 Tanımlar	7
1.9 Araştırmanın Önemi.....	7
İKİNCİ BÖLÜM.....	9
II. KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1 Dünyada ve Türkiye’de Cep Telefonu Kullanımının Gelişim Süreci.....	9
2.1.1 Cep Telefonlarının Özellikleri	9
2.1.2 Akıllı Telefon Kavramı ve Akıllı Telefon Kullanımı.....	9
2.1.3 Dünyada Akıllı telefon Kullanımı	10
2.1.4 Türkiye’de Akıllı Telefon Kullanımı.....	12
2.1.5 Akıllı Telefon Kullanımı ve Genç Bireyler	13
2.1.6 Akıllı Telefon Bağımlılığı.....	14

2.2 Sosyal İlişki Kavramı.....	18
2.2.1. Sosyal İlişkinin Tanımı.....	19
2.2.2 Sosyal İlişki Türleri.....	19
2.2.3 Ergenlik Döneminde Sosyal İlişki.....	20
2.2.4 Akıllı Telefon Kullanımı ve Sosyal İlişkiler.....	22
2.3 Akıllı Telefon Kullanımı ile İlgili Araştırmalar.....	22
2.3.1 Akıllı Telefon Kullanımı ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	22
2.3.2 Akıllı Telefon Kullanımı İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar.....	25
2.4 Sosyal İlişkiler İle İlgili Araştırmalar.....	27
2.4.1 Sosyal İlişkiler İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Bazı Araştırmalar.....	27
2.4.2 Sosyal İlişkiler İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar.....	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	32
III. YÖNTEM.....	32
3.1 Araştırma Modeli.....	32
3.2 Evren ve Örneklem.....	32
3.3. Veri Toplama Araçları.....	37
3.3.1 Ergenler İçin Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği.....	37
3.3.2 Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği.....	37
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu.....	38
3.4 Verilerin Toplanması.....	39
3.5 Verilerin Analizi.....	39
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	40
IV. BULGULAR.....	40
4.1 Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Destek Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	40
4.2 Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Desteği Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	40

4.3 Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeyine Göre Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Desteği Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	41
4.4 Ortaokul Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Desteği Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	42
4.5 Ortaokul Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Desteği Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	44
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	45
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	45
5.1 Tartışma.....	45
5.2 Sonuç ve Öneriler.....	48
KAYNAKÇA.....	51
EKLER.....	57

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Evrene Göre Örneklem Dağılımı.....	32
Tablo 2: Ortaokul Öğrencilerinin Sosyodemografik Değişkenlere Göre Yüzde-Frekans Dağılımı.....	33
Tablo 3: Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Kullanım Durumlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	35
Tablo 4: Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği Arasındaki İlişki.....	39
Tablo 5: Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Cinsiyete Göre Analizi.....	40
Tablo 6: Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Sınıf Düzeyine Göre Analizi.....	41
Tablo 7: Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Analizi.....	42
Tablo 8: Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Analizi.....	43

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Ergenlerin Sosyal İlişkileri.....22

SİMGELER VE KISALTMALAR

PDA	Personal Digital Assistant (Kişisel Sayısal Yardımcı)
IBM	International Business Machines (Uluslar Arası İş Makineleri)
O2	Cep Telefonu Firması
IDC	International Data Comparison (Uluslar Arası Veri Şirketi)
GSM	Global System For Mobile Communication (Küresel Mobil İletişim Sistemi)
SMS	Short Message Service (Kısa Mesaj Sistemi)
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
DSM-V	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-V (Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı-V)

BİRİNCİ BÖLÜM

I.GİRİŞ

Tezin bu bölümünde araştırmaya konu olan problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, denenceler, sayıltılar, sınırlılıklar, araştırmanın önemi ve tanımlar yer almaktadır.

Akıllı telefonlar çağımızın en çok kullanılan elektronik araçlarından biridir. Günlük hayatımızın bir parçası haline gelen telefonlar sadece iletişim için kullanılmamakta başka şekilde de günlük hayatımızı etkilemektedir. Haber, oyun, sosyal medya gibi içeriklerin bulunduğu uygulamalar kullanıcılara hizmet etmektedir. Kullanım alanıyla ilgili yapılan araştırmaların birinde Çinaz ve Arnich (2014) hareketsizlik, uykuda düzensizlik, sosyal iletişimde azalma ve stres gibi sağlığı olumsuz yönde etkileyen durumların akıllı telefonlar aracılığı ile nasıl ölçüleceği hakkında bilgi vermektedirler.

İletişim araçlarındaki büyük değişim ve gelişimin sonucunda yeni iletişim terimleri; internet, sosyal medya, sosyal ağ kavramlarını hayatımıza sokmuştur. Oluşan bu kavramlar sosyo-ekonomik ve kültürel alanlarda değişikliklere neden olmaktadır. Yeni iletişim araçları ve bunların uygulamaları kitle iletişimin yeniden inşasına yol açmıştır. Teknolojik ilerlemeler ise teknoloji bağımlılığını beraberinde getirmiştir (Yazıcı ve Karlı, 2016).

Nobofobi, cep telefonu ve internetten uzak kalma halinde hissedilen duygu olarak tanımlanmaktadır. Amerika'da yapılan bir araştırmada, yetişkinlerin cüzdanlarını kaybettiklerini en az ortalama dört saat sonra fark ederken, cep telefonlarında bu durum yirmi dakikaya düşmektedir. Nobofobiyi özellikle akıllı telefonların beslediği bir korku olduğu belirtilmekte ve sıklıkla telefonu kontrol etme, yedek batarya taşıma, gece telefonu kapatmama, yatağa telefon ile girme ve uyanır uyanmaz telefonu kontrol etme davranışlarını gösterenler nobofobik sayılmaktadır (Kun, 2017).

Teknoloji bağımlılığı bir anda olmamakta, aşama aşama gerçekleşmektedir. İlk aşama deneysel kullanımdır. Kişinin herhangi bir uygulamayı bir başkasından

öğrenmesi ve denemek istemesi sonucu uygulanmayı kullanmasıdır. Bu aşama fazla sorun oluşturmaz. Bundan sonraki kullanımlar ikinci ve üçüncü aşamaya geçişin göstergesidir. İkinci aşama sosyal kullanım aşamasıdır. Kişi çevresindekilerin kullandığı uygulamaları gruba üye olmak ya da grupta kalmak için kullanır. Grubun dışında kalmamak, gruba uyum sağlayabilmek için yapılan deneysel kullanım sosyal kullanıma dönüşür ve bu durum çoğunlukla bağımlılığın başlamasında ve devam etmesindeki nedendir. Sonraki aşama operasyonel kullanım, yani bir amaç doğrultusunda yapılan kullanımdır. Bu amaçlar; zevk almak ve sorunlardan kaçmaktır. Boş zamanlarını değerlendiremeyen, yapacak başka etkinlik bulamayan, problemlerini çözemeyen ve insanlarla gerçek ilişki kurmak istemeyen kişiler eğlenmek için genelde teknoloji kullanımını tercih etmektedir. Dördüncü aşama bağımlılık aşamasıdır. Bu aşamada teknoloji kullanımı için artık bir nedene ihtiyaç yoktur. Daha önceki aşamalardaki kullanım amaçları artık sorunun sebebi olmaya başlamıştır (Dinç ve Gazioğlu, 2015).

Ergenlik döneminde bireyin sosyal ilişkilerini belirleyen iki durumdan söz edilmektedir. Bunlar aile ve arkadaşlardır. Ergenlik dönemindeki birey toplum içindeki tutum ve eylemlerine önderlik edecek değerleri kazanma ve sosyal hayatta sorumluluklarını öğrenme yönünden desteğe ihtiyaç duymaktadır. Bu desteği sağlayan ve ergen bireyin hayatında etkili olan toplumsal öge ailesidir. Ergene yönelik aile içindeki değişen davranışlar ergendeki farklı davranışların oluşmasına ve kararsızlık yaşamasındaki artışa neden olur. Anne-babanın duygularını anlamada ve ifade etmede zorlanan kişiler olması, evliliklerinde başarılı olamamaları, aile içinde sürekli kavgaya tanık olma gibi olumsuz ev koşulları, ergenlik dönemindeki bireyi çözülmesi güç durumlara, içsel kaosa ve aykırı davranışlara itebilmektedir. Ayrıca ebeveynlerin çok fazla düzeydeki koruma davranışı, çocukları arasında ayırım yapması, çocukları arasındaki uyum sorunlarını görememe gibi bazı yanlış anne-baba tutumları ergenler arasında uyum zorluğuna sebep olabilmektedir (Yavuzer, 1984).

Ergenlik döneminin çoğunluğu okul döneminde denk gelmektedir. Okul yıllarından itibaren ergenler zamanlarının çoğunu arkadaşlarıyla geçirmektedir ve onların davranışlarından büyük oranda etkilenmektedir. İnsan hayatında arkadaşlık ilişkilerinin en önemli olduğu dönem ergenliktir. Bu kadar önemli olmasının nedeni ergenlerin sosyal karşılaştırma yapma ihtiyacıdır. Bu ihtiyaç gereği düşüncelerini,

yeteneklerini ve fiziksel değişimlerini yaşıtlarıyla karşılaştırma ihtiyacı duymaktadırlar (Ömeroğlu ve Ulutaş, 2007).

Bağımlılık yapan madde ya da nesnelere ilk karşılaşma genellikle çocukluğun sonları ve ergenlikte olmaktadır. Ergenlikte arkadaş-akran etkisinin yoğun olması ve gençlerdeki bu etkinin çok olması bu dönemde riski arttırmaktadır (Kulaksızıoğlu, 2007). Benzer şekilde akıllı telefon kullanımının da gençler arasında yaygınlaşması, sahip olmayanların da birbirinden etkilenerek denemelerine neden olmakta, arkadaş çevresinden dışlanmamak için de akıllı telefonların olumsuz kullanımları gerçekleşebilmektedir. Bağımlılık oluşumunda diğer bir etken de ailedir. Ailede; baskıcı, otoriter, ilgisiz ya da tutarsız ebeveynlik şekli ergenlik dönemindeki birey üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır. Ailenin iletişim ve desteği bağımlılıkta önemlidir (Kulaksızıoğlu, 2007).

1.1 Problem Durumu

Ergenlik dönemi çocukluk ile yetişkinlik dönemi arasında kalan bir geçiş dönemidir. Ergenlik dönemine girilmesiyle sosyal alanda da birçok değişiklik yaşanmaktadır. Bunlardan biri de arkadaş ilişkilerinde yaşanan değişikliklerdir. Çocuk üzerinde arkadaşların etkisi yedi yaşımdan sonra görülmeye başlar. Ergenlik dönemi ile birlikte arkadaş çevresi genişler. Arkadaşlığa verilen değer ergenlik döneminde daha fazla olmaktadır. Ergenin içinde bulunduğu arkadaş çevresinin önem verdikleri ve hayata bakışı ergenin hayatını daha çok etkilemektedir. Hatta bazen ergen birey arkadaşlarının arasına katılmak için ve onlar tarafından kabul edilmek için onların davranışlarını onaylıyor ve kabul ediyor gibi görünebilmektedir. Arkadaşlarınca kabul göremeyen çocuğun kendine olan güveni azalır, kırılganlığı ve dargınlığı artar. İçinde bulunduğu arkadaşları tarafından istenmeme ve dışlanma genci olumsuz etkilemektedir (Kulaksızıoğlu, 2007).

Ergenlik dönemi toplumsal gelişime uyum yıllarıdır. Ergen toplumda saygınlık kazanma ve statü sahibi olma ihtiyacı duymaktadır. Bu dönemde akran gruplarının etkisi ergen üzerinde daha da artmaktadır. Ergen ailesinden uzaklaşmaya ve arkadaşları ile daha çok zaman geçirmeye başlamaktadır. Sosyal yönden gelişimin de tamamlanmakta olduğu ergenlik döneminde bireyin ailesi ve arkadaş çevresi

tarafından sevilmesi ve ona güven duyulması bu dönemde gelişim görevlerinde başarılı olmalarına zemin hazırlamaktadır (Ömeroğlu ve Ulutaş, 2007).

Akıllı telefonlar sesli iletişim kurmanın yanı sıra internet bağlantısı, e-posta ve kısa mesajların iletilmesi, dijital içeriğin görünür hale getirilmesi ve bilgilerin iletiminin yapılması gibi bilgisayarların yaptığı birçok uygulamayı günümüzde gerçekleştirebilmektedir. Önümüzdeki birkaç yılda ise akıllı telefonların da bilgisayarların sağladığı internet kullanımı gibi bilgiye ulaşmanın sağlanmasında ana kaynak araçlarından biri olacağı öngörülmektedir. Akıllı telefonlar bu kadar hayatımızda yer alırken sosyal etkileri de gözle görülür olarak artmaktadır. Yapılan bir araştırmada akıllı telefonların bireylerin yaşamını ciddi şekilde etkilediği ortaya çıkmıştır. Örneklem grubunun tamamına yakını akıllı telefon kullanmaktadır. Grubun yarıdan fazlasının sosyal yaşamlarında başkalarıyla ilgilenmek yerine telefonlarıyla ilgilenmeleri sosyal açıdan bir sorun oluşturmaktadır. Bireylerin rahatsız olmalarına rağmen bırakamamaları akıllı telefonun kişileri kendine bağladığını göstermektedir (Yusufoğlu, 2017).

Akıllı telefon kullanımının artması, akıllı telefonun bireylerin üzerindeki etkilerinin araştırılmasını da arttırmıştır. Meral (2017) tarafından liseye devam eden öğrencileri ile yapılan araştırmada akıllı telefonu gün içinde daha fazla kullanan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyi, akıllı telefonu gün içinde daha az kullanan öğrencilere göre yüksek çıktığı ve bağımlılık düzeyi arasındaki bu farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Akıllı telefonu birbiri ile mesajlaşma, oyun uygulamalarını ve sosyal ağları kullanan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyi akıllı telefonları konuşarak iletişim kurma amacıyla kullanan öğrencilere göre farklılaştığı ve fazla çıktığı görülmüştür.

Kalecik'in (2016) yaptığı çalışmada ise problemleri akıllı telefon kullanımıyla ilgili bulgularda, duygu düzenlemedeki problemler dışında öz denetim, depresyon ve sosyal kaygı belirtileri ve yenilik arayışının sorunlu akıllı telefon kullanımını anlamlandırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Son dönemlerde de yapılan araştırmalar göstermektedir ki akıllı telefonlar hayatımızın bir parçası ve bu cihazları en çok kullanan gençlerdir. Neredeyse

herkesin bir akıllı telefonun olması bu konuyla ve bireylere etkileri ile ilgili araştırmaları ortaya çıkarmaktadır. Son yıllarda yurtiçinde ve yurtdışındaki çalışmalar bizim de böyle bir araştırmaya ihtiyaç duymamıza neden olmuştur. İlgili alan yazın ve ergenlik dönemi özellikleri dikkate alınarak yaptığımız araştırmada Ortaokul ğrencilerinin akıllı telefon bağımlılıkları ile sosyal ilişkilerinin incelenmesi, araştırmamızın problemini oluşturmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, ortaokul ğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ile sosyal ilişkileri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmaktadır.

1.3 Problem Cümlesi

Bu araştırmada, ‘Ortaokul ğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ile sosyal ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?’ sorusuna cevap aranmaktadır.

Bu kapsam doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1.4 Alt Problemler

1.Ortaokul ğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ile Sosyal İlişki Unsurları leği’nin alt boyutlarından aile ve arkadaş destek alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2.Ortaokul ğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı leği’nden aldıkları puanlar;

- a) Cinsiyete,
- b) Sınıf düzeyine,
- c) Anne eğitim düzeyine,
- d) Baba eğitim düzeyine,

göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3.Ortaokul ğrencilerinin Sosyal İlişki Unsurlar leği’nden aldıkları puanlar;

- a) Cinsiyete,
- b) Sınıf düzeyine,
- c) Anne eğitim düzeyine,
- d) Baba eğitim düzeyine,

göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.5 Denenceler

1.Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ile sosyal ilişki unsurları ölçeğinin alt boyutlarından aile ve arkadaş destek alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.Ortaokul öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği'nden aldıkları puanlar;

- a) Cinsiyete,
- b) Sınıf düzeyine,
- c) Anne eğitim düzeyine,
- d) Baba eğitim düzeyine,

göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

3.Ortaokul öğrencilerinin Sosyal İlişki Unsurlar Ölçeği'nden aldıkları puanlar;

- a) Cinsiyete,
- b) Sınıf düzeyine,
- c) Anne eğitim düzeyine,
- d) Baba eğitim düzeyine,

göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

1.6 Sayıtlar

Öğrencilerin veri toplama aracı olarak kullanılan Ergenler İçin Akıllı Telefon Kullanım Ölçeği, Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formundaki ifadelerle içtenlikle cevap verdikleri kabul edilmiştir.

1.7 Sınırlılıklar

1. Bu araştırmanın evreni Samsun ili Bafra ilçesindeki ortaokullara devam eden öğrenciler ile sınırlıdır.
2. Araştırma, Noyan, Darın, Nurmedov, Yılmaz ve Dilbaz (2014) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Ergenler İçin Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği ve Duyan, Gelbal ve Var (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'nin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

1.8 Tanımlar

Akıllı Telefon Bağımlılığı: Akıllı telefon ile fazla uğraşma davranışı, günlük hayattan veya iyi hissetmeyi sağlamak için bu davranışın tekrarlanması, davranış tekrarlandıkça verdiği iyi hislerin azalması, davranış kontrolünde zorluk, davranışın tekrarlanmamış olmasının neden olduğu gerginlik, duyarlılık, huzursuzluk gibi yoksunluk bulgularının ortaya çıkması; davranışların giderek artan bir şiddette sürmesi ile işlevselliğin bozulmasıdır (Noyan ve diğerleri, 2014).

Sosyal Destek: Bireyin ailesi, arkadaşları veya yakın çevresinden yardım isteme ve onların vereceği desteği kabul etmesidir (Doğan, 2008).

1.9 Araştırmanın Önemi

Ergenlik döneminin başladığı ortaokul düzeyinde öğrencilerde fiziksel değişimin yanı sıra, duygusal, zihinsel ve sosyal değişimlerde gözlenmektedir. Aynı zamanda gençlik çağı aileden uzaklaşma ve toplum içinde var olma dönemidir. Gençin arkadaşlık ilişkileri toplumsal ilişkilerine öncülük eder. Arkadaşlık kurabilmek ve sürdürülebilmek bir başarıdır. Ergenlik döneminde birey arkadaş grubunda kendini görür, davranışlarını değerlendirir ve düşüncelerini geliştirir. Arkadaşlar kişiye kendini tanımasına ve diğerlerine anlatmasına ortam hazırlar (Yörükoğlu, 2000). Aynı yaş grubunun bir arada bulunduğu okul ortamında öğrenciler sosyal ilişkilerini de geliştirebilmektedir. Günümüz sosyal ilişkilerinin gelişiminde ise teknolojinin yeri yadsınamaz. Yetişkinlerde olduğu kadar çocuklarda ve özellikle de gençlerde akıllı telefon kullanımı, iletişimin sadece yüz yüze değil aynı zamanda bir araç ile de gerçekleştiğini göstermektedir.

Son zamanlarda akıllı telefon ile ilgili araştırmalar gösteriyor ki dünyada ve ülkemizde akıllı telefon bağımlılığı artmaktadır. Ergenlik çağı bireyin sosyal çevresini fark etmesi ve ailesi dışındaki kişilerle iletişimin artması ilişkilerinde de değişikliklere neden olmaktadır. Teknolojinin iletişimde çok yaygın olarak kullanıldığı bu dönemde ergenlik çağındaki öğrencilerin de kullanıyor olması ve sosyal ilişkilerinin önemli bir parçası olması bu araştırmanın yapılma gerekçesidir. Ayrıca akıllı telefonu çok daha hızlı tanıyan ve özelliklerini öğrenebilen bir grubun sosyal hayatına etkisi de incelenmek istenmektedir. Akıllı telefon kullanımının şu anki yaygınlığı ve teknolojinin gelişmesi ilerde benzer araştırmalara ihtiyaç

duyulmasına neden olacağı düşünölmektedir. Bu nedenledir ki bu araştırmanın da benzeri araştırmalara katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde çalışmanın kuramsal alt yapısını oluşturan akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişkiler (aile ve arkadaş desteği) ile ilgili bilgilere ve bu konularla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 Dünyada ve Türkiye’de Cep Telefonu Kullanımının Gelişim Süreci

2.1.1 Cep Telefonlarının Özellikleri

Telefon hem teknik hem de toplumsal nedenlerden dolayı diğer kitle iletişim araçlarından farklıdır. İlk telefon 1876’da ortaya çıkmıştır. Ancak ilk yıllarda telefon hatlarının yetersizliğinden dolayı iletişim dengesini etkileyememiştir. 1930’lu yıllarda otomatik telefon santrallerinin artmasıyla yüz binlerce abone kullanmaya başlamıştır. Malzemelerin uyumluluğu, işlemlerin tutarlılığı, uluslararası bir numaralama sisteminin kullanılması telefonu evrensel bir şebeke haline getirmiştir. Cep telefonu, Türk Dil Kurumu’nda; kişinin yanında taşıdığı kablosuz telefon, mobil telefon olarak yer almaktadır. Cep telefonun mucidi olan Martin Cooper 1973 yılında ilk cep telefonunu geliştirmiştir. İlk cep telefonunun bir kilogramdan fazla ağırlıkta olduğu ve tam dolu batarya ile yirmi dakika görüşme yapılabilmekteydi. 1983’de satışa sunulan ilk cep telefonun 15 cm anteni bulunduğu, ancak ekranının bulunmadığı bilinmektedir. 1989 yılında geliştirilen telefonun ise ekranının bulunmaktaydı, ancak bataryalarının çok ağır ve güçsüz idi. 1992 yılında satışa sunulan telefon daha küçük ve hafifti, iki satır renksiz bir ekrana sahipti ve 99 kişiyi kaydedebilen rehberi bulunmaktaydı (Özdemir, 2011).

2.1.2 Akıllı Telefon Kavramı ve Akıllı Telefon Kullanımı

İlk olarak akıllı telefon kavramı işyerindeki çalışmalarını başka ortamlara taşıyabilmek ve bu çalışmalarını daha da kolaylaştırmak için geliştirilen ve İngilizce adıyla PDA (Personal Digital Assistant – Kişisel Sayısal Yardımcı) olarak tanımlanan bilgisayarın sahip olduğu özelliklerin telefona uygun hale getirilmesiyle ortaya çıkan teknolojiyi sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Akıllı telefonlar, bilgisayarın sağladığı

kolaylığı kendine ait işletim sistemiyle daha az enerji kullanarak sağlayan uzun süreli kullanımlı bataryaya sahip olduğu görülmektedir (Uğur, 2016).

IBM (International Business Machines; Uluslararası İş Makineleri)'nin geliştirdiği Simon isimli telefon tarihte ilk bilinen akıllı telefondur. Amerika Birleşik Devletleri'nde piyasaya sürülen bu telefon, mini bilgisayar ve faks makinesinin özelliklerini taşımaktaydı. Aynı zamanda bu akıllı telefonda uygulama olarak hesap makinesi, takvim, fihrist gibi uygulamalar bulunmaktadır. 1994 yılında satışa başlanan dünyada kullanılan ilk dokunmatik ekranlı telefonunun günümüzde kullanılan tüm akıllı telefonların temeli olduğu bilinmektedir (Ertuğrul, 2015).

Temel telefon işlevleri sınırlı telefonlara göre daha iyi düzeyde fonksiyon ve uygulamalara sahip ve iyi seviyede internet seçeneği bulunan ve kullanımında mobil uygulamaların kullanılabilirdiği gelişmiş taşınabilir iletişim cihazlarına da akıllı telefon denmektedir. Daha ayrıntılı olarak; gps, wifi, 3g ve bluetooth gibi gelişmiş bağlantıları olan, iyi bir mobil internetin bulunduğu, farklı mobil uygulamaların yüklenebildiği, yeni uygulamaları geliştirebilen mobil iletişim sistemine sahip, dokunmatik ara yüze sahip olan ve ihtiyaç duyulan kadar uygulamayı aynı anda çalıştırabilen mobil cihazlara akıllı telefon denmektedir (Yurdagül, 2011).

2.1.3 Dünyada Akıllı telefon Kullanımı

Mobil telefonlar birçok kesim üzerinde etkiler oluşturmaktadır. Teknoloji toplumsal olarak inşa edilmekte, mobil telefonların bu teknolojiyi kullanan farklı bireyler ve toplumlar arasında ortak bir zaman algısına dayalı, yeni ve evrensel bir ruhun gelişmesine yol açmaktadır. Bu kuramın adı Apparatgeist Kuramı'dır ve bu kurama göre aracın yalnızca o teknolojinin tasarımını değil, kullanan, kullanmayan ve karşı olanları da etkileyen evrensel bir ruhu olduğu ileri sürülmektedir (Ergül, 2012).

Global Digital isimli şirketin 2017 verilerine göre;

- Dünyanın yarım milyondan fazlası akıllı telefon kullanıyor,
- Dünya nüfusunun neredeyse üçte ikisinde cep telefonu var,
- Dünyada internet trafiğinin yarıdan fazlası artık cep telefonları ile gerçekleşiyor,

- Dünyanın her yerinde kullanılan mobil bağlantıların yarısından çoğu artık geniş bant,
- Dünya nüfusunun beşte birinden fazlası son otuz gün içinde online alışveriş yaptı (Kemp, 2017).

İngiltere'nin önde gelen dijital iletişim şirketlerinden O2'nin 2012 yılında yaptığı bir araştırma akıllı telefonların hangi amaçlara yönelik kullanıldığını ortaya çıkarmıştır. Araştırmaya göre akıllı telefon sahipleri telefonları ile iki saatten fazla ilgilenmektedir. 128 dakikanın 25 dakikasını internette gezinmeye, 17 dakikasını sosyal ağlara, 16 dakikasını müzik dinlemeye, 13 dakikasını oyun oynamaya ve 12 dakikasını konuşmaya (arama yapmaya) ayırmaktadır. Telefon kullanımının amaçlarından arama yapma beşinci sırada yer alırken, fotoğraf çekmek 4 dakika ile son sırada yer almaktadır. Katılımcıların %74'ü telefonunu fotoğraf çekmek için, %71'i arama yapmak için kullandığını belirtmektedir (Demirel, 2012) .

Dünyadaki akıllı telefona sahip olma ve internete erişim oranları ile ilgili yapılan araştırmada son iki yılda gelişmekte olan ülkelerde akıllı telefona sahip olma oranında büyük artışlar olmaktadır. Akıllı telefon satın alması artmasına rağmen zengin ülkelerdeki akıllı telefona sahip olma oranı yoksul ülkelere göre hala yüksektir. Akıllı telefona sahip olmanın yüksek olduğu ülkeler arasındaki sıralamada birinci sırada Güney Kore, ikinci sırada Avustralya ve üçüncü sırada İspanya gelmektedir. Türkiye dünyada akıllı telefona sahip olma durumunda on ikinci sırada yer almaktadır. Akıllı telefona sahip olmada internet erişiminde de olduğu gibi Afrika ve Güney Asya ülkeleri son sıralarda yer almaktadır. Bu araştırmalarda gösteriyor ki internet kullanımıyla birlikte, ülkenin ekonomik seviyesinin yüksekliği ile akıllı telefona sahip olanların oranının yüksek olması arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Araştırmaya katılan 18 ülkede 2013 ile 2015 yılları arasında akıllı telefon sahip olma oranında büyük oranda artış görülmektedir. Türkiye bu sıralama arasında ilk sırada yer almaktadır. Türkiye'de 2013 yılında akıllı telefon sahip olma oranı % 17'den 2015 yılında % 59'a kadar çıkmıştır, iki yıl kadar kısa bir süre içinde 42 puanlık bir yükseliş meydana gelmiştir. 35 yaş üstündeki bireylerin 18-34 yaş arasındakilere göre akıllı telefona sahip olma oranı daha azdır. Eğitimli ve yüksek gelirli katılımcıların daha az eğitimlilere ve düşük gelirliye göre akıllı telefona sahip olma oranı da yüksektir. Akıllı telefona sahip olma durumu ile ilgili cinsiyet

durumunda ise Meksika, Nijerya, Kenya ve Gana'da erkekler kadınlarla kıyaslandığında daha yüksek oranlarda akıllı telefona sahip olduğunu görülmektedir (Yıldız, 2016).

Li ve Li (2010)'nin Batı Çinli üniversite öğrencilerinin cep telefonu tüketimi ile telefon seçimlerinde dikkat ettiği özellikleri inceleyen araştırma sonucunda cep telefonu seçimini etkileyen faktörler arasında; sosyal özellik, tutarlılık, yenilik ve güvenilirlik yer almaktadır. Ayrıca öğrencilerin bireysel durumları da cep telefonu seçimini etkilemektedir.

IDC (International data Corporation)'nin çalışmasında, akıllı telefon satıcılarının dünya çapında beş yıllık tahmini sunulmuştur. Dünya genelindeki akıllı telefon pazarının 2016 yılında 1.994.0 milyon adet sevkiyatla %6 artış ile 2017 yılında 1.982.9 milyon adete ulaşacağı ve 2021 yılında dünya çapında 2.001.3 milyon adete ulaşacağı tahmin edilmektedir (Scarsella ve Stofega, 2017).

2.1.4 Türkiye'de Akıllı Telefon Kullanımı

Türkiye'deki ilk cep telefonunun boyutu bir litrelik süt kutusuyla aynıdır ve kullananlar büyük çantalarda taşımaktadırlar. Mart 1994 tarihinde Türkiye'de ilk GSM operatörü, hizmet vermeye başlamıştır. Başka operatörler de aynı yıl kullanılmaya başlanmış, kullanıcı ve telefon sayısında büyük artış olmuştur. Türkiye'de ilk cep telefonu görüşmesi: 23 Şubat 1994 tarihinde olmuştur ve Türkiye'de ilk SMS, 1995 yılında gönderilmiştir (Meral, 2016).

Our Mobile Planet isimli şirketin 2011 yılında yaptığı araştırmaya göre; Türkiye nüfusunun %14'ü akıllı telefon sahibi olduğu belirlenmiştir. Akıllı telefon sahiplerinin %71'i ise bir yıldan daha kısa süredir akıllı telefon kullanmaktadır. Türkiye'deki akıllı telefon kullanıcılarının %97'si akıllı telefonlarını evlerinde, %87'si ise ev dışında kullanmaktadır. Akıllı telefonların en çok kullanıldığı üçüncü mekan ise %78 ile işyerleri olduğu saptanmıştır. Akıllı telefonların kullanıldığı diğer yerler ise toplu taşıma araçları, restoranlar, mağazalar, havaalanı ve okullardır. Türkiye'deki akıllı telefon kullanıcılarının büyük çoğunluğu toplu taşıma araçlarını beklerken ve bilgisayarın bulunmadığı ortamlarda bilgi sahibi olmak amacıyla akıllı telefonlarını kullanmaktadırlar. Ayrıca Türkiye'deki akıllı telefon kullanıcıları büyük

oranda akıllı telefonlarını internete ulaşabildikleri işlevsel bir araç olarak gördüklerini belirtmektedirler (Demirel, 2011).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2016 Nisan verilerinde göre evlerin %96'9'unda cep telefonu veya akıllı telefon bulunmaktadır (TÜİK, 2016). 7-15 Nisan 2016 tarihleri arasında Türkiye'de 9519 kişinin katıldığı, internet üzerinden gerçekleştirilen ve DORinsight tarafından gerçekleştirilen "Teknoloji Araştırması" sonucuna göre Türkiye'de akıllı telefon değiştirme sıklığı ortalama 2,5 yılda birdir ve %95'i akıllı telefon kullanmaktadır. Kadın-erkek oranlarına ve yaş dağılımına bakıldığında her yaş grubunun ve her iki cinsiyetin de 10'da 9'unun akıllı telefon kullandığı ve günde ortalama 7 saat telefonla ilgilendiği bilgisine ulaşılmıştır (Scorsella ve Stofega, 2017).

Erkovan (2015) tarafından yapılan araştırmada farklı yaş, cinsiyet, meslek grubu ve gelir düzeyine sahip akıllı cep telefonu kullanıcısının bu ürünleri kullanım alışkanlıkları Üsküdar örneği üzerinden incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, katılımcılar akıllı cep telefonlarını en çok internete bağlanmak ve arama yapmak için kullanmaktadır. Katılımcıların akıllı cep telefonu kullanım nedenlerinin başında ise çevrelerinde olup bitenler hakkında kolayca bilgi sahibi olmaları ve fonksiyonları sayesinde birçok araca ulaşabilmeleri yer almaktadır.

2.1.5 Akıllı Telefon Kullanımı ve Genç Bireyler

Akıllı telefon kullanımında önemli bir yeri olan internet bağlantısından söz etmek gerekmektedir. Akıllı telefonlar internet bağlantısına uygun olarak üretilmekte ve bir bilgisayar özelliği de taşımaktadır. 1990'larda internet, hedef kitlesini çocuklar ve gençler üzerinde yoğunlaştıran bir kanal olmuştur. Türkiye'de genç kuşak, eski kuşağın yalnızca iletişimin alıcısı olmalarından farklı olarak, aktif katılım boyutuna da sahip olmaktadır. Benzer şekilde çocuklar da yetişkinler kadar hızlı ve doğrudan iletişim araçlarına erişebilmekte ve dolayısıyla da birçok elektronik iletişim teknolojisi tarafından kuşatılmış durumda görülmektedir. Çocukların internet kullanımının incelendiği bir çalışmada, ilk sırada yaklaşık %90'ının oyun oynamak için internete girdiği belirlenmiştir. İkinci sırada mesajlaşma, üçüncü sırada bilgi arama, dördüncü sırada müzik dinleme ve beşinci sırada ise elektronik posta amacıyla kullanımların ön plana çıktığı saptanmıştır (Terkan, 2011).

Kitle iletişim araçlarının önemli görevlerinden biri sosyalleşmedir. Karmaşık toplumlarda çocukların sosyal rollerin tümünü birinci kaynaktan öğrenmesi mümkün olmadığı için sosyalleşme ve değer yargıların pekiştirilmesi kitle iletişim araçlarının görevi haline gelmiştir. Bireylerin, özellikle gençlerin ve çocukların interneti kullanma süreleri gittikçe artmaktadır. İnterneti kullanan bireylerin gerçek sosyal hayattaki bireylerle daha az ilişkiye girdiği yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur. Gerçek sosyal hayatta daha az ilişkiye giren bireyler ellerinin altında bulunan klavyeler vasıtasıyla internet ortamında bulunan sosyal ağları kullanarak “sanal (siber) sosyalleşme” kavramını ortaya çıkardığı görülmektedir (Coşkun, 2012).

Mobil telefonlar insanlar arası iletişimi ve etkileşimi uzay ve zaman yoluyla tamamen değiştirmiştir. Olağanüstü gücü ile yeni medya olarak mobil telefonlar, özellikle de genç bireylerin yaşamlarında sosyal farklılaşmanın bir aracı olarak değil, sosyal ağların sürdürülmesi yoluyla sosyal iletişimin gerekli bir parçası olarak bireylerin hayatında yeri doldurulamaz bir alanı kaplamaktadır. Ergenler için mobil telefonlar, ebeveynlerinin ve olgunluğu simgeleyen diğer otoritelerin koyduğu kuralları çiğneme imkânı ve ebeveyn gözetiminden kaçınmayı sağlamaktadır (Yazıcı ve Karlı, 2016).

2.1.6 Akıllı Telefon Bağımlılığı

Bağımlılık, bireyin kullanmakta olduğu bir nesne veya yaptığı eylem üzerinde iradesini kaybetmesi ve bağlandığı nesne veya durumdan ayrı bir yaşam sürememesi olarak tanımlanmaktadır. Bağımlılık durumunda kişi yapmak zorunda olduğu işler ve kurmak zorunda olduğu ilişkiler dışında vaktinin bütünü ve fiziksel enerjisini büyük oranda bağımlı olduğu nesneye veya davranışa harcamaktadır (tbm.org.tr). Akıllı telefon bağımlılığı ile ilgili herhangi bir tanımlama yapılmamıştır. Ancak, son zamanlarda yapılan araştırmalar sonucunda akıllı telefon bağımlılığı davranış bağımlılığının bir türü olarak ele alınmaktadır. Bilimsel araştırmaların sonucuna göre, davranış bağımlılığının hem beyni hem de davranışı etkileyen bir türü olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tarhan, 2011). Madde bağımlılıklarından farklı olarak davranışsal bağımlılıklar ortaya çıkış nedenleri ve tedavi süreci gibi yönlerden farklılık göstermektedir.

Akıllı telefon bağımlılığının (nobufobi) sebep olduğu stres, kaygı ve endişenin miktarı ve artış hızına bakılarak nomofobinin DSM-V Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı'nda (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-V) bulunması yönünde teklif yapılmıştır. Nomofobinin anlaşılmasındaki belirtiler;

- En az bir tane ve daha fazla akıllı telefona sahip olarak düzenli olarak kullanmak, bataryalarının azalması ihtimaline karşı şarj cihazını yanında sürekli bulundurmamak ve telefon ile çok fazla zaman geçirmek,
- Akıllı telefonun uzakta olmasının, hiç bulunmamasının, kaybetmenin, şarjının bitmesinin, başkasına ulaşma ya da ulaşılama durumlarının kişiyi kaygılandırması, telefon kullanılmadığı ortamlarda bulunmama isteğinin olması,
- Akıllı telefonu arama var mı ya da mesaj geldi mi diye sürekli kontrol etme,
- Akıllı telefonu sürekli açık tutma, yatağa telefon ile gitme,
- Son teknolojileri takip etme, kişide endişe ve stres oluşturduğundan dolayı yüz yüze iletişimi sınırlı düzeyde tutma,
- Akıllı telefon kullanımından dolayı telefon faturalarının çok fazla olması ya da telefona harcanan parası artması (Türen, Erdem ve Kalkın, 2017).

Akıllı telefonlar, aynı zamanda internetin kullanıldığı teknolojik bir cihaz olarak bilinmektedir. Akıllı telefonlar bu özelliğinden dolayı internet ve teknoloji bağımlılığı açısından da değerlendirilmektedir. Bireyin diğer bağımlılıklarda da olduğu gibi bağımlısı olduğu internete ve teknolojik araçlara ulaşamadığında yoksunluğunu yaşaması olarak ifade edilmektedir.

Teknoloji bağımlılığında ortaya çıkan belirtiler aşağıda belirtilmiştir;

- Kısa süreliğine kullanacağını söyleyerek saatler harcamak,
- Çevredekilere interneti ve teknolojik araçları kullanma zamanıyla ilgili yalan söylemek,
- Uzun zamanlı bilgisayar kullanımından neden olduğu fiziksel sorunların oluşması,
- İnsanlarla yüz yüze iletişim kurmak yerine internet üzerinden konuşmayı tercih etmek,

- İnternete zaman geçirmek için günlük ihtiyaçları ve görevleri yerine getirmemek,
- Bilgisayarını başında çok uzun zaman geçirildiği için suçluluk hissi duymak, aynı zamanda bu davranıştan zevk almak,
- Bilgisayardan uzak kalındığı zaman huzursuz ve amaçsız hissetmek,
- Bilgisayarın başında geçirilen zamanın geç saatlere kadar sürmesi, Teknoloji bağımlılığı sonucu bedensel rahatsızlıklar aşağıdadır,
- Gözlerde kızarma ve yanma hissi,
- Boyunda ağrı ve sertlik hissi,
- Duruş bozukluğu,
- El ve parmaklarda uyuşma,
- Bitkinlik,

Teknoloji bağımlılığının neden olduğu sosyal sorunlar aşağıdadır;

- Ders başarısında azalma,
- Aile ve okulda sorunların oluşması ve kişisel sorunlar görülmeye başlanması,
- Zaman yönetiminde yetersizlik,
- Uykuya dalmada, uykuda ve uyanmada sorunlar olması,
- Yeme bozuklukları,
- Etkinliklerde azalma,
- İnternette sahip olunan arkadaşlar ile görüşme, gerçek sosyal çevreden uzaklaşma (“Türkiye’de Davranışsal Bağımlılık”, 2014)

Akıllı telefon kullanım amaçlarından biri internet imkanından faydalanabilmektedir. Kutlu, Savcı, Demir ve Aysan’ın (2016) Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu’nun Türkçe uyarlaması çalışmasında da belirtildiği gibi internet bağımlılığı ile ilgili araştırmalarda akıllı telefon bağımlılığı ile benzer ve ilişkili olduğu ve internet bağımlılığını ölçen araçların da akıllı telefon bağımlılığını ölçen araç olarak da görüldüğü bilinmektedir. Young’ın sorunlu internet kullanımı olan bireylerde bir madde alınmamasından dolayı kumar bağımlılığı tanı ölçütlerini internet bağımlılığı için uyarladığı görülmüştür. Bu kapsamda internet bağımlılığı için de ilk tanı ölçütlerini oluşturulmuş ve yayınlanmıştır (Aktaran Kutlu ve diğerleri, 2016).

Young’un İnternet Bağımlılığı için kabul ettiği tanı ölçütleri;

- İnternet ile zihnen çok fazla uğraşma (sürekli olarak interneti düşünme, internette yapılan etkinlikleri hayal etme, internette yapılması planlanan sonraki etkinlik üzerinde düşünme, vb),
- İnternet kullanmanın verdiği zevki daha çok almak için internette zaman geçirme isteği,
- İnterneti kullanım süresini kontrol altında tutmada, azaltmada ya da uzak durmada başarısız olma,
- İnternet kullanımının azaltılmasından ya da bırakılmasından dolayı gerginlik, mutsuzluk ve sinirlilik hali,
- İnternette geçirilmeyi düşünülen zamandan daha çok zaman harcama,
- İnternetin çok fazla kullanılması nedeniyle ailede, okulda, iş yerinde ve arkadaşlarla sorunlar yaşama sahip olunan ya da planlanan eğitim ve kariyeri tehlikeye atma,
- Başkalarına (aile, arkadaşlar, terapist, vb) internette geçirilen zaman ile ilgili gerçek olmayan bilgi verme,
- İnterneti yaşanan sorunlardan veya bazı sahip olunan olumsuz duygulardan uzaklaşmak için kullanma (Aktaran Arısoy, 2009).

Cengizhan (2005) tarafından internet bağımlılığı ile ilgili yapılan araştırma sonucunda, öğrencilerin çoğunluğunun internette zaman geçirme amacının herhangi bir konu hakkında bilgi sahibi olmak ve diğer kişiler ile iletişim kurmak olduğunu belirtilmiştir. İnterneti kullanma zamanının ise en az bir ile üç yıl, en fazla ise dört ile altı yıl arasında olduğu görülmüştür. Bilgi aramak için ise gün içinde bir ile üç saat arasında internette zaman geçirdikleri belirtilmiştir. Öğrenciler, internet kullanımından kaynaklanan sorunlardan en önemlisinin gün içinde çok zaman harcamak olduğunu, diğerinin ise amaçlananın dışında interneti kullanma olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin internette fazla zaman ayırması onların diğer sorumluluklarına; ders çalışma, ödev yapma gibi yeterince zaman ayıramadığı belirtilmektedir.

İlk ortaya çıkışı iletişim kurmak olan cep telefonlarının yerini alan ve çok daha gelişmiş olan akıllı cep telefonlarının kullanımı her geçen gün giderek artmaktadır. Kullanımının artması ise getirdiği kolaylıkların yanı sıra birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar arasında sosyal ilişkiler, bedensel ve ruhsal

sağlık ve genel faaliyetler olarak sayılabilmektedir. Kişilerin sürekli yanlarında bulunabilen, sosyal medya uygulamaları sayesinde sürekli ulaşılabilir olmayı sağlayan akıllı telefonlara bakmak ve sürekli kontrol etmek kullanıcıları akıllı telefon bağımlılığına da yatkın hale getirmektedir. Yapılan bir çalışma akıllı telefon kullanıcılarının %38,7'sinin bir gün içinde telefonlarını kırk defadan fazla kontrol etmesi bağımlılığa yatkınlık oluşturan bir durum olarak değerlendirilmiştir. Bağımlılık oluştuktan sonra birey ortaya çıkan bozuklukları fark etse bile bu kaygı verici davranışlardan vazgeçmekte zorlanabilir. Yapılan bazı çalışmalarda da gösteriyor ki akıllı telefon ve sosyal medya kullanımının yalnızlık duygusu ile doğrudan bağlantılı olduğu, sosyal kaygısı olan kişilerde bu bağımlılığın daha sık görüldüğü, aile içi ve arkadaşlarla iletişimi bozduğu sonucuna ulaşılmıştır (Noyan ve diğerleri, 2014).

Akıllı telefon ve internetin uzun süreli kontrolsüz kullanılması bireylerin bedensel, psikolojik, sosyal, bilişsel sağlığını ve yaşamını olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Akıllı telefon bağımlılığı sorunu olan bireylerin bu teknolojiyi iyi kullanan gençler ve çocuklarda daha fazla görülmektedir. Bağımlılığı olan gençler ve çocukların aileleri ortaya çıkan sorunlar nedeniyle bu bağımlılığı tedavi edecek merkezler aradıkları görülmektedir. Akıllı telefon bağımlılığı ile ilgilenen merkezlerin bu sorunu fazla yaşayan uzak doğu ülkelerinde ve Amerika'da bu bozuklukla ilgili tedavi merkezleri oluşturulmaktadır ve hızla bu konuda deneyimli klinisyenlerin yetiştirilmesine başlanmıştır. Gelecekte Türkiye için de bu tip tedavi merkezlerinin kurulmasına ihtiyaç duyulabileceği öngörülmektedir (Bozkurt, Şahin ve Zoroğlu, 2016).

2.2 Sosyal İlişki Kavramı

İnsan sosyal bir canlıdır. Topluluklar şeklinde yaşamakta ve hayatı boyunca yer aldığı topluluktaki insanlarla ilişki kurmaktadır. İki ya da daha fazla insanın birbiri ile anlamlı ilişki kurması sosyalleşme olarak tanımlanmaktadır. Bir davranışın sosyalleşme olması için o davranışın diğer insanlar tarafından algılanması ve değerlendirilmesi, yani karşılıklı etkileşimin olması gerekmektedir. En az iki kişi arasındaki anlamlı ilişkinin devamlı olması ve tekrarlanması gibi özelliklere sahip olması durumu sosyal ilişki olarak adlandırılmaktadır. Birincil ve ikincil olmak üzere iki farklı sosyal ilişki bulunmaktadır. Birincil sosyal ilişkiler, çoğunlukta küçük

gruaplarda görülmekte olup resmi olmayan ilişkilerdir. Burada duygusal boyut ve içtenlik ön planda olmaktadır. Birincil sosyal ilişkiler de yazılı kurallardan söz edilememektedir. İkincil sosyal ilişkiler ise genelde büyük gruplarda görülen ve çoğunlukla yüz yüze olmayan ilişkileri kapsamaktadır. Bu tipte duygusallığın ve içtenliğin yerine kurallar yer almaktadır. İlişkilerin yapısı yazılı olarak belirlenmektedir (Yazıcıoğlu, Erdoğan, 2004).

2.2.1. Sosyal İlişkinin Tanımı

Sosyal ilişki, bir kişinin veya grubun kendi dışındaki birey ve grupların farklı davranış biçimlerini ve beklentilerini düşünerek devam ettirdiği ilişkiye dayalı etkileşimdir. Bir ilişkinin sosyal olabilmesi için taşıması gereken özellikler şunlardır;

- En az iki kişinin olması,
- İlişkide bulunanların birbirinden haberdar olması,
- İlişkinin anlamlı olması,
- İlişkinin belli bir süre devam etmesi (Erkal, 1982).

Dönmezer'e (1990) göre birden fazla kişinin veya grubun bağlantıları sosyal ilişkiyi oluşturmaktadır. Sosyal ilişkiler kişiler arasında geçici veya sürekli biçimde oluşabilmektedir. Sosyal ilişkinin özelliği aynı zamanda psikolojik unsurun var olmasıdır. Taraflar karşılıklı olarak birbirlerinin varlığını bilmekte ve eylemlerinin farkında olmaktadır.

Bahar'a (2008) göre sosyal ilişkilerde bireyler birbirlerinin varlıklarının ve davranışlarının farkında olmaktadır. Kişilerin birbirlerinin varlıklarını tanımaları sonucu davranışları şekillenmektedir. Bu şekilde belirlenen ilişkilere "sosyal" denilmektedir. Sosyal ilişkiler çok boyutludur ve diğer ilişkilerden farkı ilişki içinde olan insanların birbirlerinin varlığını karşılıklı olarak kabul etmesini içermektedir. Karşılıklı onaylanma dost ya da düşmanca olabilmektedir. İnsanların birbirleri hakkındaki farkındalıkları toplumu meydana getirmektedir.

2.2.2 Sosyal İlişki Türleri

Dönmezer'e (1990) göre sosyal gruplar, toplumlar ne kadar karmaşık olursa sosyal ilişkiler de o kadar farklı olmaktadır. Sosyal ilişkiler; ekonomik, siyasal veya kişisel olabilmektedir. İnsanları birleştirici veya ayırıcı nitelikte olabileceği kabul edilmektedir.

İnsanların önemli özelliklerinden biri de gruplar halinde yaşamalarıdır. Bu gruplar birbirinden farklı olmaktadır. Aile, okul vb. birer grubu oluşturmaktadır. İnsanlar gruplar içinde sosyalleşmektedir. Etkileşim içinde bulunan insanların oluşturduğu topluluğa grup denilmektedir. Gruplar resmi ya da gayri resmi şekilde oluşmaktadır. Bir topluluğun grup olması için üyelerin belli bir düzeyde etkileşim içinde olmaları gerekmektedir. Bir grup olan ailede ilişkileri samimi ve kalıcı olmaktadır. Kalabalıklarda geçicidir. İnternet ortamında ise grup üyeleri fiziksel olarak birbirinden ayrı olmalarına rağmen aralarında bir etkileşim bulunmakta ve bu gruplar giderek artmaktadır. İki tür ilişkiden söz edilmektedir; birincil ve ikincil ilişkiler. Birincil ilişkilerde bireyler arasında yüz yüze, içli dışlı birlik ve işbirliği söz konusu olmaktadır. İkincil ilişkiler ise resmi, kişisel olmayan ve kısmi ilişkilere denilmektedir. İlişkilerin tamamı birincil ve ikincil ilişkilerden meydana gelmektedir. Birincil ilişkilerde sevgi, nefret, kıskançlık ve korkulardan söz edilebilmektedir. İkincil ilişkilerde resmiyet bulunmaktadır. Kişiler duygularını rahat ifade edememektedir. Birincil ilişkilerde biz duygusu, ikincil ilişkilerde ben duygusu gelişmiştir (Bahar, 2008).

2.2.3 Ergenlik Döneminde Sosyal İlişki

Birey dünyaya geldiği andan itibaren aile çevresi içerisinde sosyalleşme sürecine girmiş bulunmaktadır. Aile çocuğu sosyalleştirirken aynı zamanda çocuklarına içinde buldukları toplumun değerlerine ve yerleşmiş kurallarına uygun birey olmayı öğretmektedir. Bu sayede onların sosyalleşmelerine yardımcı olurken, çocuklar da sosyalleşmenin temel değerlerini benimseyerek sonraki nesillere aktarımını gerçekleştirmektedir (Coşkun, 2012).

Ebeveyn tutumları ergen üzerinde etkili olmaktadır. Demokratik ve eşitlikçi tutum sergileyen ebeveynler ergen çocuklarına güven verici, özsaygı ve bağımsızlıklarını destekleyici davranmaktadırlar. Sınırlar bellidir ve ergenin aile içi kararlara katılması sağlanmaktadır. Otoriter ebeveynler ise ergenlerin görüş ve kararlarına değer vermemektedirler. Bu tür ebeveynlerin çocukları bağımsız olmak için kendilerince çaba göstermektedirler. Aşırı hoşgörülü ebeveynler çocuklarına ergenlik boyunca gerekli desteği vermemektedirler. Bu ebeveynlerin çocukları aşırı hoşgörü sonucu sosyal açıdan yanlış karar verebilmektedirler. Aile içinde çatışmanın artması ergenin

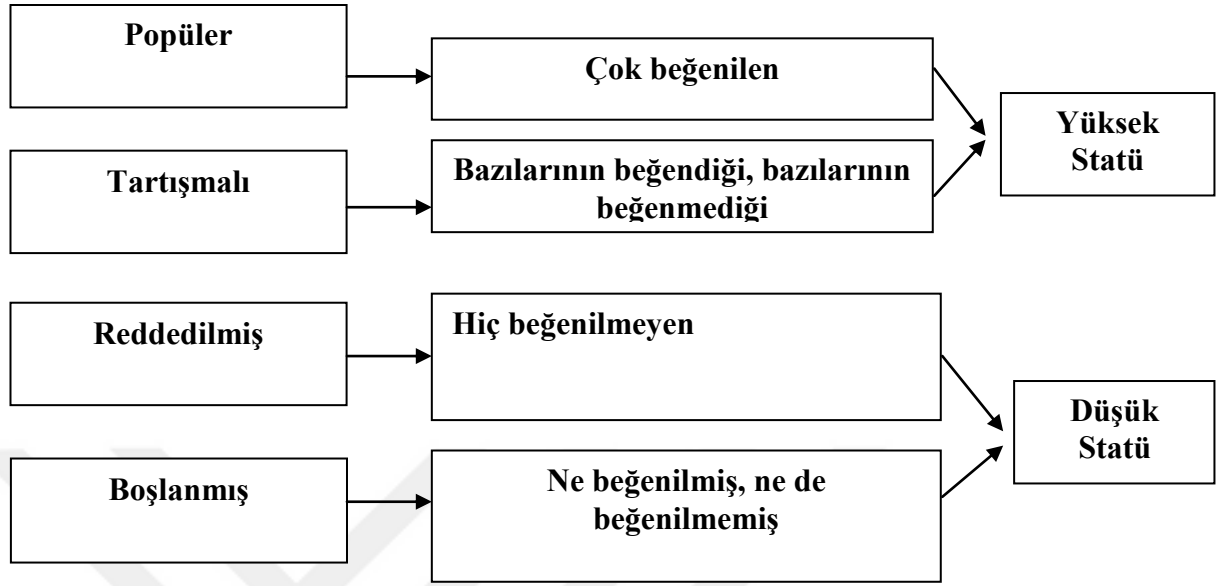
evden uzaklaşmasına, zararlı gruplara girmesine neden olabilmektedir (Ömeroğlu ve Ulutaş, 2007).

Ebeveynler, ergenlik sürecinde büyüme benliği üzerinde çok güçlü etkiye sahip kişiler olmaktadır. Ebeveynlerin ergenler üzerinde sahip olduğu bu etkinin şekli, yoğunluğu, sağlıklı ya da sağlıklı olmayan olması büyük oranda ergeni yetiştiren ebeveynlerin tutumuna bağlı bulunmaktadır. 7400'den fazla ergeni içeren bir çalışmada yedi farklı anne baba tutumu belirlenmiştir. Bunlar; otokratik, yetkici, demokratik, eşitlikçi, izin verici, serbest, ilgisiz. Bu ilişki türleri ergen ile ebeveyni arasındaki iletişim ve kontrol oranlarındaki değişiklikleri temsil etmektedir (Adams, 1995).

Sosyalleşme sürecindeki diğer önemli etmen ergenin akranlarıdır. Bireyle aynı yaş grubuna sahip kitleye akran denilmektedir ve akran grupları da aileler gibi bireylerin sosyal gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Akran grupları ergenlerle eşit düzeyde bir ilişki kurarken ebeveynler ile kurulan ilişki daha üst konumdadır. Bu süreçte akran grupları bireyleri üç önemli konuda etkilemektedir. Birincisi bireye ahlaki normları ve cinsel rolleri öğrenmesinde yardımcı olmaktadır. İkincisi bireye yeni davranış şekilleri öğretmektedir. Üçüncüsü ise bireye sosyal rollerin öğrenilmesinde bireye yardımcı olmaktadır. Birey akran grubundaki yerini bireysel başarısı ve kişiliğine dayalı olarak edinmektedir (Coşkun, 2012).

Çocuğun sosyal ve duygusal gelişimi diğer gelişim alanlarıyla aynı süreçte oluşmaktadır ve değişik aşamalardan geçerek çocuğun topluma girmesine zemin hazırlamaktadır. 12-18 yaş arasında özdeşleme ve arkadaşlık, sosyal ve duygusal gelişiminin iki önemli boyutunu oluşturmaktadır. Bu devre ergenin farklı ilgilerinin olduğu, annesi, babası ve çevresiyle farklı davranışlar içinde bulunduğu ve kendisiyle toplum arasındaki dengesizliği en yoğun yaşadığı bir aralıktır. Ergenlik dönemindeki bireyin dayanabileceği en önemli güven kaynağını arkadaşlık oluşturmaktadır. Bu dönemde arkadaşlık konusunda dengesizlik bulunmamaktadır ve akranlarının ergen üzerindeki etkisi çoğu defa ailesinin etkisi kadardır, bazı konularda daha da fazla olabilmektedir. Özgüveni az olan, gelişmekte olan çocuğun ya da ergenin kendisine örnek olarak ailesi ya da başka bir kişiyi seçip ona benzemeye çalışan ve gelişiminin en karışık noktasında bulunan bireylerde arkadaşlar daha fazla etkin olmaktadır (Cüceloğlu, 2005).

Feldmad tarafından ergenlik döneminde sosyal ilişkileri anlatan şekil aşağıdadır (Ekşi, 1990).

Şekil 1: Ergenlerin Sosyal İlişkileri

2.2.4 Akıllı Telefon Kullanımı ve Sosyal İlişkiler

Tarhan'a (2011) göre adölesan çağı, diğer bağımlılıklarda olduğu gibi sanal bağımlılık için de bir risk faktörü olarak kabul edilmektedir. Bu süreçte sanal ortamlar televizyondan daha interaktif olduğundan dolayı daha teşvik edici olmaktadır. İnternet günümüzde iki çeşit yeni sosyal etkileşim biçimi oluşturmuştur. Bunlardan biri şahıs kimliğidir. Şahıs kimliği, yani tek kimlik, kişinin kendi karakteri ve kimliğinden oluşmaktadır. Kolektif kimlik ise kişinin bir gruba üye olması ya da bir topluluğun parçası olmasına bağlı olarak kazandığı kimliktir (Yazıcı ve Karlı, 2016).

2.3 Akıllı Telefon Kullanımı ile İlgili Araştırmalar

2.3.1 Akıllı Telefon Kullanımı ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Karaaslan ve Budak'ın (2012) yaptığı araştırmada öğrencilerin hepsinin cep telefonu kullandığı ve küçük yaşlardan itibaren cep telefonu kullandıkları görülmektedir. Cep telefonları gençler birkaç yılda değiştirmekte ve cep telefonu üreticilerinin en çok ürün sattığı kitleyi oluşturmaktadır. Öğrencilerin çoğunluğu kısa mesaj (sms) yolu ile iletişim kurmaktadır, ancak kurulan iletişim yeterli görülmediği için günlük iletişimlerini olumsuz etkilediği belirtilmiştir.

Kullanıcıların akıllı telefonları değerlendirildiği çalışma Taner (2013) tarafından yapılmıştır. Çalışma sonucunda kadın ve erkek akıllı telefon kullanıcıları açısından ve yaş grubu açısından akıllı telefon kullanımında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Eğitim düzeyi ve gelir düzeyi arttıkça akıllı telefon kullanımına yaklaşımın daha olumlu olduğu ve eğitim düzeyi yükseldikçe akıllı telefona olan bağımlılığın da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ada ve Tatlı (2013) tarafından yapılan araştırmada, mobil iletişim sektöründe çalışanlara bir anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, akıllı telefon kullanımını önemli düzeyde etkileyenler; üst yöneticilerden destek görme, işletmenin büyüklüğü, girişimcilik yeteneği vb. gibi durumlardan oluşan kurumsal faktörlerin olduğu saptanmıştır. Yine aynı araştırmada, eğitim düzeyi, yaş, tecrübe ve kişisel özellikler gibi bireysel faktörlerin ve kurumdaki yönetici ya da diğer çalışanlar gibi sosyal faktörlerin akıllı telefon kullanımında etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çakır ve Demir (2014)'in yaptığı çalışma iki aşamada değerlendirilmiştir. İlk bölümdeki analiz sonucunda akıllı telefon kullanımı ile akıllı telefon satın alma eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Akıllı telefon kullananların tekrardan akıllı telefon alma eğilimi kullanmayanlara göre daha yüksektir. İkinci bölümde ise akıllı telefon tercihini etkileyen faktörlere yer verilmiştir. Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon satın alma tercihini ise ürün özellikleri, marka ve reklam çabaları etkilerken, fiyat ve sosyal faktörler etkilememektedir.

Baykut (2014) tarafından yapılan araştırmada, sosyal medyaya yönelik ilginin akıllı telefon tüketimini etkileme düzeyini ölçmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal medyaya yönelik ilginin akıllı telefon tüketimini etkilemesinde anlamlı yönde ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akıllı telefon kullanım amaçları arasında ilk sırada internete girmek için kullanmak yer almaktadır. Sosyal medya kullanım amaçları arasında ise ilk sırada arkadaşlar ile iletişim kurmak yer almaktadır.

Tatlı'nın (2015) yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinin akıllı telefon seçimini etkileyen durumların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda; öğrencilerin akıllı telefona yönelik görüşü ve aylık gelirin akıllı telefon seçimini etkilediği görülmüştür. Yaş faktörünün öğrencilerin akıllı telefon seçimlerini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ünal'ın (2015) yaptığı çalışmanın amacı tıp fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri belirlenmiştir. Çalışmaya 2015-2016 eğitim yılınca Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesinde öğrenim gören toplamda 366 akıllı telefon kullanan öğrenci katılmıştır. Çalışmada kız öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyinin sayısal olarak erkeklerden fazla olduğu, yaş ile bağımlılık arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı, cep telefonu kullanım amaçlarından internette sörf yapmayı, sosyal paylaşım sitesi kullanmayı ve fotoğraf çekmeyi tercih edenlerin bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğu ve öğrencilerin ilk cep telefonuna sahip olma ile akıllı telefon bağımlılık düzeyi arasında bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.

Süler (2016) tarafından yapılan araştırmada akıllı telefon bağımlılığı ve öznel mutluluk düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda akıllı telefon bağımlılığı ve öznel mutluluk arasında negatif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Öznel mutluluk ve akıllı telefon bağımlılığının cinsiyet, gelir düzeyi, sınıf düzeyi ve akademik ortalama gibi demografik değişkenlere bakıldığında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür.

Kumcağız ve Gündüz'ün (2016) yaptığı çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları ve akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiştir. 2015-2016 akademik yılında öğrenim gören eğitim fakültesi öğrencilerine uygulanmıştır. Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları ve akıllı telefon bağımlılıkları arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Cinsiyet, sınıf seviyesi, ebeveyn tutumları, ailenin ekonomik durumu ve algı düzeyi üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları ve akıllı telefon bağımlılıklarını etkilediği sonucuna varılmıştır.

Kuyucu (2017) tarafından yapılan çalışma üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini betimlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırmadan ulaşılan bulgulara göre katılımcıların cinsiyetleri, yaşları ve cep telefonu kullanım özellikleri ile bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Gelir düzeyine bağlı olarak kullanıcıların sahip olduğu akıllı telefonun kalitesine bağlı olarak değişen bir bağımlılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Orta ya da alt düzeyde gelire sahip akıllı telefon kullanıcılarının akıllı telefonlarını

performanslı olarak kullanamamaları ve akıllı telefon kullanımından keyif almamalarından dolayı daha bu cihazlara az bağımlı olmaktadır.

Özen ve Topçu'nun (2017) akıllı telefon kullanan 345 tıp fakültesi öğrencisi ile yaptığı araştırmada, akıllı telefon bağımlılığı ile aleksitimi düzeyleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen en önemli bulgu, davranışsal bağımlılıklarla yakından ilişkili olduğu düşünülen dürtüsellik ve aleksitiminin akıllı telefon bağımlılığı belirleyicisi olması gösterilmiştir. Akıllı telefonlar, konuşma ve mesaj gönderme gibi temel işlevlerinin yanında internet kullanımı ile online oyun oynama, sosyal ağ sitelerini ziyaret etme, uygulamalara ulaşımında kolaylık olması, genç erişkinlerde dürtüsellik ve aleksitimi gibi kişilik özellikleriyle de birleştiğinde akıllı telefon bağımlılığı yol açabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Minaz ve Bozkurt (2017) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri ve kullanım amaçları incelenmiştir. 385 anketten elde edilen veriler sonucunda öğrencilerin cinsiyetleri, eğitim durumları ve yaşları ile akıllı telefon bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin akıllı telefonu en çok sosyal iletişim ağlarına erişim için kullandığı, günlük ortalama kullanım süresinin 4 saat ve üzeri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yurtiçinde yapılan araştırmalar gösteriyor ki akıllı telefonlar insanların hayatında önemli bir yerdedir. Özellikle genç bireylerin, teknolojiye olan ilgisi hedef kitlesi olmalarına neden olmuştur. Akıllı telefon bağımlılığı cinsiyet durumundan etkilenmediği de araştırmalarda elde edilen bulgulardandır. Akıllı telefonların internet özelliğinin olması ve farklı uygulamalara erişim imkanı zamanın çoğunluğunu telefonlarla geçirme sebeplerindedir. Ayrıca akıllı telefon bağımlılığının bireylerin ruh halleri üzerinde de etkili olduğu, dolayısıyla diğer kişilerle ilişkilerini etkilediği araştırmalar sonucunda ortaya çıkmaktadır.

2.3.2 Akıllı Telefon Kullanımı İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar

Lane ve Manner'ın (2012) yaptığı çalışma beş temel kişilik özelliğinin akıllı telefon satın almada ve kullanımındaki etkisi doğrudan test edilmiştir. Kişiliğin akıllı telefon kullanımındaki etkisini inceleyen ilk çalışma olduğu bilinmektedir. Çalışma 18-77

yaş arasında 312 katılımcı ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda dışadönük bireylerin akıllı telefona sahip olma olasılıklarının daha yüksek olduğuna, ayrıca mesajlaşma fonksiyonu üzerinde de bu özelliğin etkili olduğuna ulaşılmıştır.

Sang Yup Lee (2013) tarafından yapılan araştırmada erken dönem akıllı telefon kullanan üniversite öğrencilerine etki eden faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 151 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın odak noktası akıllı telefon kabulünde normatif akran etkisinin incelenmesi olarak görülmektedir. Araştırma sonucunda, akıllı telefon kullanan öğrencilerde diğer öğrencilere göre arkadaşların, maddi durumun ve diğer aile üyelerinin erken benimsemesinde etkili olduğu sonucun ulaşılmıştır.

Kang, Lee ve Lee'nin (2014) yaptığı araştırmanın amacı akıllı telefon ve akıllı olmayan telefon kullanıcılarının akıllı telefona uyumunu araştırmaktır. 130 akıllı olmayan telefon ve 132 akıllı telefon kullanıcısı üzerinde yapılmıştır. Çalışma sonucunda, hizmet odaklı fonksiyonel niteliklerin (kablosuz internet ve mobil uygulamalar) kullanıcıların ne olursa olsun akıllı telefonları benimsemelerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Iqbal, Khan ve Malik'in (2017) yaptığı araştırmada, Pakistan'daki üniversite öğrencilerinin cep telefonları model ve sayılarına göre kullanımlarını incelemek için yaptıkları araştırmaya 320 öğrenci katıldığı saptanmıştır. Çalışmanın amacı üniversite öğrencileri arasında mobil öğrenme potansiyellerini ve bu öğrenme teknolojisine yönelik algılarını araştırmaktır. Sonuçlar öğrencilerin mobil öğrenmeye karşı olumlu bir tutum sergilediğini göstermektedir.

Özbekistan, Güney Kore ve Türkiye'de sürücülerin ve kültürel farklılıkların akıllı telefon kabulüne olan etkilerini incelemek amacıyla yapılan araştırmayı Sanakulov ve Karjaluo (2017) tarafından yapılmıştır. Araştırma sonucunda, kültürel farklılıkların araştırma sonucunda kültürel farklılıkların akıllı telefon kabulünde önemli bir rol oynadığını görülmüştür. Toplumsalcılık/bireyselcilik ilişkilerinin davranışsal niyetleri etkilemesi her grupta değişmiştir. Özbek kullanıcılarda bireysel etkilerin, Koreliler için toplumsal etkilerin, Türk kullanıcılar için ise herhangi bir etkinin önemli olmadığı sonucu görülmüştür.

Yurtdışında akıllı telefon bağımlılığı ile ilgili yapılan araştırmalarda, akıllı telefon kullanımının benimsendiği ve akıllı telefona karşı olumlu tutumlarının olduğu görülmektedir. Bireylerin akıllı telefon seçiminde ve kullanımında telefonun fonksiyonel niteliklerin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.4 Sosyal İlişkiler İle İlgili Araştırmalar

2.4.1 Sosyal İlişkiler İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Bazı Araştırmalar

Ege (2004) tarafından yapılan araştırmada 1041 katılımcı İnternet üzerinde yayımlanan elektronik bir anketi doldurmuş ve 100 kullanıcı üzerinde İnternet aracılığı ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelere katılmışlardır. Sonuçlar, sosyal ilişkilerin reel dünyanın ulusal, coğrafı, fiziksel, sosyal sınırlarından bağımsız hale geldiğini ortaya koymuştur. Reel dünyanın bazı sınırları siber uzay tarafından güçlendirilirken ya da bazıları yerlerini yeni sınırlara bıraktığı görülmektedir. Araştırma bulgularına göre, dünyanın farklı yerlerinde yaşayan farklı uluslardan insanlarla ilişkiler, araştırmaya katılan kullanıcılar arasında oldukça yüksek oranda olduğu, sosyal bağların siber uzayda da devam ettiği saptanmıştır. Yine, siber gruplar ve sanal topluluklar gibi yeni sosyal oluşumlar ortaya çıktığı ve siber uzay daha karmaşık bir sosyal dünyaya yol açtığı belirtilmektedir.

Demir, Baran ve Ulusoy (2005) tarafından yapılan araştırmada Türkiye'deki gençlerin bu dönemde yaşadıkları depresyon ve intiharın da bulunduğu sorunlarda arkadaş grupları ve flrtlerinin etkisi araştırılmıştır. Araştırmaya Ankara'da öğrenim gören 726 lise son sınıf ğrencisi genç katılmıştır. Çalışma sonucunda, depresyon ve intihar düşüncesi ile genin arkadaşlarına olan güveni, sıkıntılarını ve sırlarını paylaşması, boş zamanlarını birlikte geçirmesi ile ailede ebeveyni tarafından sevilen bir ocuk olması, ailede kullanılan pekiştireçler, aile içindeki şiddet, anne-baba tarafından anlaşılma hissi arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu araştırmaya göre gençlerin akran grupları ile de yaşayabileceği, bu durumun sorunlu davranış ve düşüncelere neden olabileceğine ulaşılmıştır.

Çevik'in (2009) yaptığı araştırmada lise 3. sınıf ğrencilerinin benlik saygısı ile arkadaşlık ilişkileri ve arkadaşlık ilişkilerindeki bazı değişkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; erkeklerin kızlara göre daha fazla ve yakın arkadaşa sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğunun karşı cinsten

arkadaşı bulunduğu ve arkadaşlarıyla genellikle okulda ya da dershanede tanıştıkları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden karşı cinsten romantik bir ilişkisinin olmadığını belirten öğrenci sayısının daha fazla olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin birçoğu arkadaşlarında tercih ettiği özelliklerin başında “sırdaş ve güvenilir olma” durumunu belirtmiş ve çoğunluğu yakın arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde memnun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin çoğunun ailelerinin arkadaşlık ilişkilerine müdahale ettiğini ve müdahale edenlerin daha çok kız öğrenciler olduğu ve müdahalelerin anneleri tarafından yapıldığını belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yine öğrencilerin benlik saygısının cinsiyete ve yakın arkadaş sayısına göre değişmediği görülmüştür.

Bayraktar'ın (2007) yaptığı çalışmada ergen/ebeveyn veya akran ilişkileri ve olumlu ergen gelişimi arasındaki ilişkinin çok yönlü değerlendirilmesine yer verilmiştir. Demokratik ebeveyn tutumunun ve bu tutumun ortaya çıkardığı davranışların sağladığı yararlar olsa da yetkin ebeveynliğin toplum kültürüne ve duruma göre daha çok fayda sağladığı, araştırma sonucunda ergenlik dönemindeki olumlu gelişiminde güvenilir ebeveynliğin ve akran ilişkilerin önemi ortaya çıkmıştır. Ergenlikte görülen olumsuzlukların zamanın getirdiği çevresel şartlara bağlı olduğu, bu sorunun çözümünde ise olumlu örneklerle eğitim vermek olduğu vurgulanmıştır.

Uludağ ve Sayıl (2009) tarafından yapılan çalışmada ergenlik dönemindeki ebeveyn ve akran ilişkileri ile saldırgan davranışlar ile risk alma davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya lise ve üniversite öğrenim gören 429 öğrenci katılmıştır. Üniversite öğrencilerindeki risk alma davranışının, annenin eğitim düzeyi ile pozitif, ebeveynin ergeni takibi ile negatif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada, hem lise hem de üniversite öğrencilerinde; risk alma davranışını arttıran durumlar ebeveynin arkadaş ilişkilerini yasaklaması ve ergenin saldırganlığının arttığı; ebeveynin akran ilişkilerine rehber olması ise riskli davranışları azalttığı belirtilmektedir. Yine aynı araştırma sonuçlarına göre ergenlik döneminde akran ilişkilerini yönlendirmede ebeveynin olumlu yaklaşımlar kullanması ve ergenin yakın arkadaşlarının olmasının ergeni risk alma davranışlarından koruyabildiği belirtilmektedir.

Özatça'nın (2009) yaptığı çalışmaya 2007-2008 eğitim-öğretim yılında Adıyaman ilinde dört genel lisede öğrenim gören toplam 504 öğrenci katılmıştır. Araştırmada

ergenlik dönemindeki sosyal ve duygusal yalnızlığın yordanmasında aile işlevlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, ailede yeterince önemsenmeyen, aileden destek alamayan ve aile içi ilişkileri iyi olmayan ergenlerin duygusal anlamda yalnızlık hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca aile içinde birliktelik bulunmayan ve gerekli desteği ve cesareti ailesinden alamayan ergenlerin duygusal ilişkileri başlatmakta zorluk çektikleri görülmüştür.

Bayhan ve Işitan'ın (2010) yaptığı çalışmada ergenlik döneminde yaşanan arkadaşlık ilişkileri ve romantik ilişkiler incelenmiştir. Sullivan ve Erikson'un ergenlerin arkadaşlık ilişkisine dair görüşleri arkadaşlık ve romantik ilişkiler üzerinden incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Arkadaşlık ilişkisinin yaşla birlikte gelişen bir süreç olduğu, arkadaşlığın öncelikle aynı cinsiyetteki kişilerle kurulmaya başlandığı, sonrasında karşı cinsiyetten arkadaşlıklar kurulduğu ve bu sıranın sonradan ergenin karşı cinsle olan yakınlaşmasını kolaylaştırdığı belirtilmiştir. Arkadaşlık ilişkisinin ve duygusal ilişkilerin ergen üzerinde farklı olumlu ve olumsuz etkilerine bakılarak bu ilişkilerin belirleyicisi olarak ebeveyn tutumları ve kültürel farklılıklar her kültürde farklı şekillerde yaşandığı saptanmıştır. Araştırmada ortaya çıkan bir diğer durum teknolojik gelişmelerin de ergenin ilişkilerini etkilemektedir ve arkadaşlıkta en önemli etken dürüstlük ve güven duygusu olduğu belirtilmiştir.

14-18 yaş arasındaki ergenlerde görülen kurallara aykırı davranışların aile yapısı ve yaşam kalitesi açısından incelendiği çalışma Akbaş ve Ateş (2012) tarafından yapılmıştır. Araştırmaya, 9, 10, 11 ve 12.sınıfta öğrenim gören 695 lise öğrencisi ile katılmıştır. Araştırmada; "problem çözme", "iletişim", "roller", "duygusal tepki verebilme", "gereken ilgiyi gösterme", "davranış kontrolü" ve "genel işlevler" açısından olumsuz aile içi yapıya sahip ergenlerin olumlu aile içi yapıya sahip ergenlere göre "yaşam kalitesi" düşük olan ergenlerin de yaşam kalitesi yüksek olanlara göre daha fazla kuraldışı davranış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sünbül ve Güçray'ın (2014) yaptığı araştırma 14-18 yaş arasındaki öğrencilerde olumlu sosyal davranışların, koruyucu faktörler (kişisel inanç yapısı, kontrol düzeyi, uygun davranışlar, uygun davranışlar ile ilgili modeller ve sosyal destek) ve birtakım kişisel değişkenler (cinsiyet, yaş, anne baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi) açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre; ergenlerin kişisel inanç yapılarına dair olumlu benlik algıları, çevreden algıladıkları kontrol düzeyi,

uygun davranışlar ve sosyal destek algıları arttıkça genel olarak olumlu sosyal davranış eğilimlerinde de artış olduğunu ortaya çıkmıştır. Ayrıca kız ergenlerin erkek ergenlere göre olumlu sosyal davranış eğilimlerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yaş, anne-baba eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik düzey değişkenlerine göre olumlu sosyal davranışlarda anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal ilişkiler ile ilgili yapılan araştırmalarda ergenlik döneminde bireylerin sosyal ilişkileri üzerinde ebeveyn tutumlarının etkili olduğu, aynı zamanda akranları ile ilişkilerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ergen gelişiminde güvenli ebeveyn ve akran ilişkilerinin olumlu etkileri de çok fazla olduğu, genel olarak ergenlik dönemindeki kızların erkeklere göre olumlu sosyal davranışlarının daha fazla olduğu görülmektedir.

2.4.2 Sosyal İlişkiler İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar

Hoffman, Ushpiz ve Shiff'in (1988) ebeveynler ve arkadaşlar tarafından sağlanan sosyal desteğin benlik saygısı üzerinde etkisini yaptığı çalışmaya 76 İsraili ergen katılmıştır ve ergenlerin benlik saygısı, stresli yaşam olayları ve algılanan anne, baba ve arkadaş desteği incelenmiştir. Çalışma sonucunda, anne desteğinin benlik saygısı üzerinde güçlü bir etkisinin olduğu, annelerden sonra öncelikli arkadaşların etkisinin olduğu, diğer desteklere göre baba desteğinin benlik saygısını az etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Greca ve Thompson'un (1998) yaptığı çalışmaya 11-19 yaş arasında diyabetli olan ve olmayan 60 kız ve 76 erkek öğrenci katılmıştır ve çalışma sonucunda, aile desteğinin arkadaş desteğinden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Görme engeli olan ve olmayan ergenlerin ebeveyn ve ergen desteği rolünün karşılaştırılması amacıyla Kef ve Dekovic (2004) tarafından yapılan çalışmada akran ve ebeveyn desteğinin görme engeli olan ve olmayan ergenler üzerinde iyi oluşu etkilediği, görme engeli olan ergenlerde akran desteği ve iyi oluş arasında pozitif yönde doğrusal bir ilişki olduğu, görme engeli olmayan öğrencilerin iyi oluşlarının akran desteğinden etkilenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Menicata, Jacinto, Fuentes, Leiva, ve Trave'nin (2012) tarafında yapılan çalışmada ergenlik dönemi boyunca ebeveynler, öğretmenler ve sınıf arkadaşları tarafından sağlanan sosyal ilişki türlerini araştırılmıştır. 12-18 yaş arasındaki 447 ergen ile

yapılan araştırmada annenin ana destek sağlayıcısı olduğu, ebeveynlerin çoğunlukla araşsal ve duygusal destek sağladığı, sınıf arkadaşlarının duygusal destek ve bilgilendirme desteği sağladığı ve oğretmenlerin de bilgilendirme desteği sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca; ebeveyn desteği arttıka sınıf arkadaşı desteği arttığı, erkeklerin kizlara göre daha az destek aldığı ama baba ve arkadaşlardan daha fazla destek aldığı görülmüştür.

Loke ve Mak'ın (2013) yaptığı çalışmanın amacı ergenlerin riskli davranışlarında aile süreci ve akran etkisi araştırılmıştır. 805 oğrenci ile yapılan çalışmada, otoriter ebeveynlere sahip ergenlerin sigaraya yatkın olduğu, ebeveynleri ile çatışma yaşayan ergenlerin alkol kullanımına yatkın olduğu belirlenmiştir. Araştırmada, ergenlerin sigara ve alkol kullanan arkadaşlarının olması ve arkadaşlarının bunları iemeye davet etmesi ergenin sigara ve alkol kullanımına daha fazla katkıda bulunduğu belirtilmektedir.

Kayri, Tanhan ve Tanrıverdi'nin (2014) yaptığı araştırmada, ortaretim oğrencilerinin internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda, katılımcılarda orta düzeyde bir internet bağımlılığı görüldüğü ve internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasında güçlü ve negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Algılanan sosyal destek azaldıkça internet bağımlılığı arttığı araştırmada elde edilen en önemli sonuçlardan biridir.

Sosyal ilişkiler ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalarda sosyal destek yönünden en çok desteğin aileden geldiği, aileden gelen destek açısından da annenin etkisinin fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ergenlerin olumsuz davranışlarında da akran etkisinin daha fazla olduğu çıkan sonuçlar arasındadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma, Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ile sosyal ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Samsun'un Bafra ilçesinde yapılan tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ve halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2012).

3.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2016-2017 öğretim yılında Samsun ili Bafra ilçesindeki ortaokulların 6., 7. ve 8.sınıflarında okuyan 4395 öğrenci oluşturmaktadır. Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği'nin yaş olarak alt sınırının 12 olması nedeniyle 5. sınıflara araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırmanın örnekleme %95 güven aralığında %5 hata payı ile 441 öğrenci oluşturmaktadır. Bu 441 öğrenci basit rastgele örnekleme yöntemi ile önce okullara öğrenci sayıları ile orantılı ve sonra da sınıflara öğrenci sayıları ile orantılı olarak dağıtılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1: Evrene Göre Örneklem Dağılımı

OKUL ADI	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf	Toplam	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf	Toplam
ATATÜRK ORTAOKULU	271	273	289	833	27	28	29	84
CUMHURİYET ORTAOKULU	446	421	404	1271	45	42	41	128
FATİH ORTAOKULU	126	139	139	404	12	14	14	40
FEVZİ ÇAKMAK ORTAOKULU	34	49	36	119	3	5	4	12
TİCARET SANAYİ ODASI ORTAOKULU	160	171	174	505	16	17	18	51
BAFRA İMAM HATİP ORTAOKULU	214	188	179	581	21	19	18	58
MUSTAFA ERDİN ORTAOKULU	67	78	65	210	7	8	6	21
MUSTAFA KEMAL ORTAOKULU	84	71	71	226	9	7	7	23
NAZMİYE DEMİREL ORTAOKULU	49	43	39	131	5	4	4	13
TOKİ Ş. MEHMET BOŞNAK ORTAOKULU	35	45	25	105	4	5	2	11
TOPLAM	1486	1478	1421	4395	149	149	143	441

Araştırmanın örneklemini ise, Samsun ili Bafra ilçesinde ortaokula devam eden basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 441 öğrenci oluşturmaktadır. Yaş aralığı 11-15 arasında olan öğrencilerin yaş ortalaması $12,5 \pm 0,9$ 'dur. Örnekleme yer alan öğrencilere ait sosyo demografik özelliklere göre dağılımı Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Ortaokul Öğrencilerinin Sosyo Demografik Değişkenlere Göre Yüzde-Frekans Dağılımı (N=441)

Değişken		n	Yüzde	Değişken		n	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	222	50,3	Baba Meslek	İşsiz	11	2,5
	Erkek	219	49,7		İşçi	154	34,9
Sınıf	6.sınıf	150	34,0	Memur	Memur	105	23,8
	7.sınıf	148	33,6		Serbest meslek	147	33,3
	8.sınıf	143	32,4		Emekli	24	5,4
Anne Eğitimi	Okuma yazma bilmiyor	13	2,9	Anne Meslek	Ev hanımı	335	76,0
	İlkokul	139	31,5		İşçi	37	8,4
	Ortaokul	147	33,3		Memur	50	11,3
	Lise	88	20,0		Serbest meslek	14	3,2
	Üniversite	54	12,2		Emekli	5	1,1
Baba Eğitimi	Okuma yazma bilmiyor	13	2,9	Akademik Başarı	Düşük	24	5,4
	İlkokul	105	23,8		Orta	285	64,6
	Ortaokul	131	29,7		Yüksek	132	29,9
	Lise	106	24,0	Maddi Durum	Çok kötü	7	1,6
Üniversite	86	19,5	Kötü		16	3,6	
Anne Baba Tutumu	İlgisiz	15	3,4	Orta	Orta	156	35,4
	Aşırı koruyucu	161	35,6		İyi	206	46,7
	Demokratik	215	48,8		Çok iyi	56	12,7
	Otoriter	50	11,3				

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %50,3'ü kadın iken %49,7'si erkek olduğu, 6.sınıf öğrencilerin oranı %34 iken 7.sınıf %33,6 ve 8.sınıf ta %32,4 olduğu görülmektedir. Anne eğitimleri incelendiğinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı %2,9 iken ilkökul mezunu olanların oranı %31,5, ortaokul mezunu olanların oranı %33,3, lise mezunu olanların oranı %20 ve üniversite mezunu olanların oranı da %12,2'dir. Baba eğitimleri incelendiğinde ise okuma yazma bilmeyenlerin oranı %2,9 iken ilkökul mezunu olanların oranı %23,8, ortaokul mezunu olanların oranı %29,7, lise mezunu olanların oranı %24 ve üniversite mezunu olanların oranı da %19,5'tir. Öğrencilerin annesi ev hanımı olanların oranı %76, işçi olanların oranı %8,4, memur olanların oranı %11,3, serbest meslek sahibi olanların oranı %3,2 ve emekli olanların oranı da %1,1'dir. Babası işsiz olan öğrencilerin oranı %2,5, işçi olanların oranı %34,9, memur olanların oranı %23,8, serbest meslek sahibi olanların oranı %33,3 ve emekli olanların oranı da %5,4'tür. Katılımcıların %5,4'ünün akademik başarısını düşük, %64,6'sının orta ve %29,9 unun da yüksek olarak algıladığı belirlenmiştir. Öğrencilerin maddi durumları incelendiğinde %1,6'sının maddi durumunun çok kötü, %3,6'sının kötü, %35,4'ünün orta, %46,7'sinin iyi ve %12,7'sinin de çok iyi şeklinde belirttikleri tespit edilmiştir. Anne ve baba tutumunun ilgisiz olduğunu beyan eden öğrencilerin oranı %3,4 iken aşırı koruyucu olarak belirtenlerin oranı %35,6, demokratik olarak belirtenlerin oranı %48,8 ve otoriter olarak belirtenlerin oranı da %11,3 tür.

Örneklemdaki Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanım durumlarına ilişkin tanımlayıcı özellikler Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3: Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Kullanım Durumlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

	Frekans (n)	Yüzde
Akıllı Telefon Kullanma		
Günde 0-1 saat	219	49,7
Günde 1-3 saat	158	35,8
Günde 3-5 saat	38	8,6
Günde 5 saatten fazla	26	5,9
Yatarken Akıllı Telefonu Kapatma		
Evet	201	45,6
Hayır	240	54,4
Akıllı Telefonu Nasıl Kullanılacağını Bilme		
Evet	373	84,6
Hayır	68	15,4
Akıllı Telefonda Hangisi Önemlidir?		
Marka	62	14,1
Model	31	7,0
Kalite	109	24,7
Fiyat	20	4,5
Arkadaş tavsiyesi	20	4,5
Hepsi	199	45,1
Akıllı Telefonunuz Yanınızda Olmadığında Ne Hissedersiniz?		
Hiçbir şey hissetmem	138	31,3
Öfkelenirim	14	3,2
Telaşlanırım	27	6,1
Önemsemem	114	25,9
Eksikliğini hissederim	100	22,7
Rahat olurum	48	10,9
Akıllı Telefonunuzun Şarjının Azaldığını Gördüğünüzde Ne Hissedersiniz?		
Hiçbir şey hissetmem	113	25,6
Öfkelenirim	78	17,7
Telaşlanırım	75	17,0
Önemsemem	99	22,4
Eksikliğini hissederim	40	9,1
Rahat olurum	36	8,2

Tablo 3’de araştırmaya katılan öğrencilerin akıllı telefon kullanma süreleri incelendiğinde, günde 0-1 saat kullananların oranı %49,7 iken 1-3 saat kullananların oranı %35,8, 3-5 saat kullananların oranı %8,6 ve 5 saatten fazla kullananların oranı da %5,9 olduğu belirlenmiştir. Yatarken akıllı telefonu kapatan öğrencilerin oranı %54,4 iken akıllı telefonu nasıl kullanacağını bilenlerin oranı da %84,6’dır. Öğrencilerden akıllı telefonda ‘marka’ önemlidir diyenlerin oranı %14,1 iken ‘model’ önemlidir diyenlerin oranı %7, ‘kalite’ önemlidir diyenlerin oranı %24,7,

'fiyat' önemlidir diyenlerin oranı %4,5, 'arkadaş tavsiyesi' diyenlerin oranı %4,5 ve tüm bu özelliklerin hepsi diyenlerin oranı da %45,1 olduğu tespit edilmiştir. Akıllı telefon yanında olmadığına katılımcı öğrencilerin %31,3'ü hiçbir şey hissetmediğini belirtirken %3,2'si öfkelenildiğini, %6,1'i telaşlandığını, %25,9'u önemsemediğini, %22,7'si eksikliğini hissettiğini ve %10,9'u da rahat olduğunu belirtmişlerdir. Akıllı telefon şarjının azaldığını görünce katılımcıların %25,6'sı hiçbir şey hissetmediğini belirtirken %17,7'si öfkelenildiğini, %17'si telaşlandığını, %22,4'ü önemsemediğini, %9,1'i eksikliğini hissettiğini ve %8,2'si de rahat olduğunu belirtmişlerdir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada akıllı telefon bağımlılığı Noyan, Darcın, Nurmedov, Yılmaz ve Dilbaz (2014) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Ergenler İçin Akıllı Telefon Kullanım Ölçeği ile sosyal ilişkileri Duyan, Gelbal ve Var (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

3.3.1 Ergenler İçin Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği

Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Formu (ATBÖ-KF): ATBÖ-KF, Kwon ve arkadaşları tarafından ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı riskini ölçmek için geliştirilen, 10 maddeden oluşan ve altılı Likert dereceleme ile değerlendirilen bir ölçektir. Ölçek maddeleri 1'den 6'ya doğru puanlandırılmıştır. Ölçek puanları 10-60 arasında değişmektedir. Testten elde edilen puan arttıkça bağımlılık için riskin arttığı değerlendirilmektedir. Ölçek bir faktörlü olup alt ölçekleri yoktur. Özgün formunun iç tutarlılık ve eş zamanlı geçerliliğinin Cronbach alfa katsayısı 0.91'dir. (Noyan vd., 2015). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği'nin güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach's Alfa katsayısı 0,808 olarak elde edilmiştir. Alfa değeri $0,80 \leq \alpha < 1,00$ aralığında olmasından dolayı ölçek yüksek güvenilirdir yorumu yapılabilir.

3.3.2 Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği

Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği, bireylerin sosyal destek algılarını sosyal ilişki unsurlarına göre ölçmek amacıyla Turner, Frankel ve Levin (1983) tarafından geliştirilmiştir. Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'nde bireylerin sosyal ilişki unsurlarını ölçen 15 madde bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 15 ile 75 arasında değişmektedir. Sosyal ilişki unsurlarını sosyal destek açısından belirlemeye yönelik

maddelerden ikisi olumsuz (7 ve 15) ve on üçü de olumlu anlam taşımaktadır. Olumlu maddeler puanlanırken “Benim için tamamıyla geçerli” yanıtı “5” ile ve “Benim için asla geçerli değil” yanıtı ise “1” ile puanlanmaktadır. Olumsuz maddelerin puanlanmasında da ” Benim için asla geçerli değil” yanıtı “5” ile “Benim için tamamıyla geçerli” yanıtı da “1” ile puanlanmaktadır. İki alt boyuttan edinilen puanların toplanması toplam puanı vermektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin çevrelerinden daha çok sosyal destek aldıklarını düşündüklerini göstermektedir. Türkçe ’ye uyarlamasında ise Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği 1070 ilköğretim öğrencisi üzerinde uygulanmış, Cronbach Alpha değeri .81 ve test-tekrar test güvenilirliği ise .85 olarak bulunmuştur. Alt boyutlardan aile desteği için Cronbach Alpha değeri .74, arkadaş desteği alt boyutu için Cronbach Alpha değeri .75 bulunmuştur Geçerlik için yapılan doğrulayıcı faktör analizi Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği’nin Ortaokul öğrencileri için geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir (Duyan ve diğerleri, 2013). Bu çalışmada uygulanan Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği güvenilirlik analizinde Cronbach's Alfa katsayısı 0,852’dir. Alfa değeri $0,80 \leq \alpha < 1,00$ aralığında olmasından dolayı ölçek yüksek güvenilirdir yorumu yapılabilir. Uygulanan Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği alt boyutu aile desteği güvenilirlik analizinde Cronbach's Alfa katsayısı 0,818 olarak elde edilmiştir. Alfa değeri $0,80 \leq \alpha < 1,00$ aralığında olmasından dolayı ölçek yüksek güvenilirdir yorumu yapılabilir. Uygulanan Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği alt boyutu arkadaş desteği güvenilirlik analizinde Cronbach's Alfa katsayısı 0,699 olarak elde edilmiştir. Alfa değeri $0,60 \leq \alpha < 0,80$ aralığında olmasından dolayı ölçek oldukça güvenilirdir yorumu yapılabilir.

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan formda cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne mesleği, baba mesleği, akademik başarı düzeyi, maddi durum, anne baba tutumu, akıllı telefon kullanma durumu, yatarken akıllı telefon kapatma durumu, akıllı telefonun sağlığa zarar vermemesi için nasıl kullanılması gerektiği bilgisi, akıllı telefonda önemli olan durum, akıllı telefon yanında olmadığında hissedilen durum, telefonun şarjının azaldığı görüldüğündeki hissedilen durum şeklinde değişkenler bulunmaktadır.

3.4 Verilerin Toplanması

Araştırmanın amacı doğrultusunda çalışmaya başlamadan önce Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan gerekli izin alınmıştır (Karar no: 2016-99). Araştırma için veri toplamak amacıyla Samsun'un Bafra İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğü'nden de yazılı izin alınmıştır. Uygulama için gerekli izinler alındıktan sonra okul müdürlükleri ziyaret edilmiş ve çalışma ile ilgili bilgi verilmiştir. İlgili öğretmenlerin de bilgisi dahilinde öğrencilerin uygun olduğu zamanda öğrencilere araştırmanın amacı anlatılmıştır. Gönüllülük ilkesi dikkate alınarak öğrencilerin ölçme araçlarını doldurmaları sağlanmıştır. Öğrencilerin ölçme araçlarını doldurma işlemi yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür.

3.5 Verilerin Analizi

Veriler IBM SPSS V23 ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilk ile incelenmiştir. Normal dağılım göstermeyen verilerin analizinde Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişki Spearman korelasyonu ile incelenmiştir. Nicel verilerin sunumu ortanca (min-mak), nitel verilerin sunumu ise frekans (yüzde) şeklinde yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın denencelerini test etmek amacıyla yapılan istatistiksel analizlere ve bu analizler sonucu elde edilen bulgulara tablolar halinde yer verilmiştir.

4.1 Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Destek Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için Spearman Correlation testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4:Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği Arasındaki İlişki

	Aile Desteği	Arkadaş Desteği
Telefon Bağımlılığı	$r=-0,211$; $p<0,001$	$r=-0,016$; $p=0,734$
Aile Desteği	---	$r=0,439$; $p<0,001$

Tablo 4’de görüldüğü gibi öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden almış oldukları puanlar ile sosyal ilişkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için Spearman Korelasyon testi sonucunda, akıllı telefon bağımlılığı ile aile destek puanları arasında negatif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğu ($r=-0,211$). Akıllı telefon bağımlılığı ile arkadaş destek puanları arasında ise anlamlı bir ilişki söz konusu olmadığı ($r=-0,016$), aile desteği ile arkadaş desteği arasında ise pozitif yönlü orta düzey anlamlı bir ilişki söz konusu ($r=0,439$) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.2 Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Desteği Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin cinsiyete göre akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişki unsurları ölçeğinin alt boyutlarından aile ve arkadaş desteği arasında anlamlı bir fark

olup olmadığını anlamak için Mann Whitney U Testi istatistiği yapılmış ve sonuçlar Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5: Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Cinsiyete Göre Analizi

Cinsiyet	Telefon Bağımlılığı		Aile Desteği		Arkadaş Desteği	
	Ortanca (min- mak)	Sıra ortalama ası	Ortanca (min- mak)	Sıra ortalama ası	Ortanca (min- mak)	Sıra ortalama ası
Kadın	21 (10 - 60)	209,6	29 (9 - 30)	233,6	39 (13 - 45)	243,4
Erkek	24 (10 - 60)	232,6	28 (9 - 30)	208,2	37 (13 - 94)	198,3
Test istatistiği	U=21770,5		U=21515,5		U=19333	
	J	0,058		0,031		0,001

Tablo 5 incelendiğinde akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişkilerin cinsiyete göre analizini belirlemek için yapılan Mann Whitney U Testi istatistiği sonucuna göre akıllı telefon bağımlılığı ortanca değeri cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği ($p=0,058$) görülmektedir. Kadınlarda ortanca değer 21 iken erkeklerde 24 olarak bulunmuştur. Aile desteği ortanca değeri ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=0,031$). Kadınlarda ortalama değer 29 iken erkeklerde 28 olarak elde edilmiştir. Benzer şekilde arkadaş desteği ortanca değeri de cinsiyete göre farklılık göstermektedir ($p<0,001$). Kadınlarda ortalama değer 39 iken erkeklerde 37 olarak elde edilmiştir. Hem aile hem de arkadaş desteğinde kadınların ortanca değeri erkeklerden anlamlı şekilde yüksek elde edilmiştir.

4.3 Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeyine Göre Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Desteği Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeyine göre akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişki unsurları ölçeğinin alt boyutlarından aile ve arkadaş desteği arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için Kruskal Wallis Testi istatistiği yapılmış ve sonuçlar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Sınıf Düzeyine Göre Analizi

Sınıf	Telefon Bağımlılığı		Aile Desteği		Arkadaş Desteği	
	Ortanca (min- mak)	Sıra ortalama ası	Ortanca (min- mak)	Sıra ortalama ası	Ortanca (min- mak)	Sıra ortalama ası
6.sınıf	21 (10 - 60)a	197,1	29 (9 - 30)	235,6	38 (13 - 94)	220,3
7.sınıf	24 (10 - 60)ab	225,2	28 (9 - 30)	217,9	38 (13 - 45)	223,5
8.sınıf	25 (10 - 60)b	241,8	28 (10 - 30)	208,9	38 (13 - 45)	219,2
Test istatistiği p	$\chi^2=9,3$ 0,010		$\chi^2=3,6$ 0,169		$\chi^2=0,1$ 0,955	

Tablo 6’da akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişkilerin sınıf düzeyine göre analizini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis Testi istatistiği sonucunda sınıflara göre telefon bağımlılığı ortanca değerleri arasında anlamlı bir fark görülmektedir ($p=0,010$). 6.sınıflarda ortanca değer 21 iken 7.sınıflarda 24 ve 8.sınıflarda da 25 olarak elde edilmiştir. 6.sınıfların ortanca telefon bağımlılık değeri ile 8.sınıfların ortanca bağımlılık değeri arasında fark vardır ve 8.sınıflarda bağımlılık 6.sınıflara göre daha yüksek elde edilmiştir. Aile desteği ve arkadaş desteği ortanca değerleri ise sınıflara göre farklılık göstermemektedir (p değerleri sırasıyla 0,169 ve 0,955).

4.4 Ortaokul Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Desteği Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin anne eğitim düzeyine göre akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişki unsurları ölçeğinin alt boyutlarından aile ve arkadaş desteği arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için Kruskal Wallis Testi istatistiği yapılmış ve sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Analizi

	Telefon Bağımlılığı		Aile Desteği		Arkadaş Desteği	
	Ortanca (min-mak)	Sıra ortalaması	Ortanca (min-mak)	Sıra ortalaması	Ortanca (min-mak)	Sıra ortalaması
Anne Eğitimi						
Okuma yazma bilmiyor	29 (10 - 60)	262,7	23 (10 - 29)a	102,1	33 (13 - 42)a	121,5
İlkokul	22 (10 - 55)	212,2	28 (9 - 30)b	219,7	38 (13 - 45)ab	209,1
Ortaokul	23 (10 - 60)	223,3	29 (9 - 30)b	226,4	39 (13 - 94)b	223,2
Lise	24 (10 - 60)	233,1	28 (14 - 30)b	217,1	39 (21 - 45)b	237,2
Üniversite	23 (10 - 60)	207,6	29,5 (15 - 30)b	244,5	39 (15 - 45)	243,2
Test istatistiği	$\chi^2=3,5$		$\chi^2=14,4$		$\chi^2=12,3$	
p	0,479		0,006		0,015	

Tablo 7’de görüldüğü gibi akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişkilerin anne eğitimine göre analizini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis Testi istatistiği sonucunda anne eğitim durumuna göre telefon bağımlılığı ortanca değerleri arasında fark bulunamamıştır (p=0,479). Aile desteği ortanca değerleri ise anne eğitimine göre farklılık göstermektedir (p=0,006). Annesi okuma yazma bilmeyenlerde ortanca değer 23 iken ilkokul mezunlarında 28, ortaokul mezunlarında 29, lise mezunlarında 28 ve üniversite mezunlarında da 29,5 olarak elde edilmiştir. Annesi okuma yazma bilmeyenlerin ortanca aile destek puanı diğerlerinden daha düşük elde edilmiştir. Benzer şekilde arkadaş desteği ortanca değerleri ise anne eğitimine göre farklılık göstermektedir (p=0,015). Annesi okuma yazma bilmeyenlerde ortanca değer 33 iken ilkokul mezunlarında 38, ortaokul mezunlarında 39, lise mezunlarında 39 ve üniversite mezunlarında da 39 olarak elde edilmiştir. Annesi okuma yazma bilmeyenler ile ilkokul mezunları arasında fark yok iken okuma yazma bilmeyenlerin ortanca aile destek puanı diğerlerinden daha düşük elde edilmiştir.

4.5 Ortaokul Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aile ve Arkadaş Desteği Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin anne eğitim düzeyine göre akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişki unsurları ölçeğinin alt boyutlarından aile ve arkadaş desteği arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için Kruskal Wallis Testi istatistiği yapılmış ve sonuçlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Ortaokul Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Sosyal İlişki Unsurları Ölçeğinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Analizi

Baba Eğitimi	Telefon Bağımlılığı		Aile Desteği		Arkadaş Desteği	
	Ortanca (min-mak)	Sıra ortalaması	Ortanca (min-mak)	Sıra ortalaması	Ortanca (min-mak)	Sıra ortalaması
Okuma yazma bilmiyor	28 (10 - 60)	282,1	26 (13 - 29)a	121,5	33 (21 - 40)	139,5
İlkokul	22 (10 - 56)	2113,8	28 (10 - 30)ab	208,7	37 (13 - 45)	205,1
Ortaokul	22 (10 - 60)	215,1	29 (9 - 30)b	232,5	39 (13 - 94)	228,3
Lise	24 (10 - 56)	228,9	29 (9 - 30)b	229,0	38,5 (13 - 45)	231,2
Üniversite	22,5 (10 - 60)	219,8	28 (12 - 30)ab	223,8	38 (19 - 45)	228,9
Test istatistiği	$\chi^2=4,0$		$\chi^2=11,1$		$\chi^2=8,4$	
p	0,404		0,026		0,077	

Tablo 8’de görüldüğü gibi akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişkilerin sınıf düzeyine göre analizini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis Testi istatistiği sonucunda baba eğitim durumuna göre telefon bağımlılığı ortanca değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (p=0,404). Aile desteği ortanca değerleri ise baba eğitimine göre farklılık göstermektedir (p=0,026). Babası okuma yazma bilmeyenlerde ortanca değer 26 iken ilkokul mezunlarında 28, ortaokul mezunlarında 29, lise mezunlarında 29 ve üniversite mezunlarında da 28 olarak elde edilmiştir. Babası okuma yazma bilmeyenlerin ortanca aile destek puanı ortaokul ve lise mezunlarından daha düşük elde edilmiştir. Arkadaş desteği ortanca değerleri ise baba eğitimine göre farklılık göstermemektedir (p=0,077).

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulguların sonuçları ve ulaşılan sonuçlar ilgili literatür eşliğinde tartışılmıştır.

5.1 Tartışma

Birinci denencemiz, “Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ile sosyal ilişki unsurları ölçeğinin alt boyutlarından aile ve arkadaş destek alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.” Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile sosyal ilişkileri arasında test sonucunda, akıllı telefon bağımlılığı ile aile destek puanları arasında negatif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğu sonucunu ulaşılmıştır. Bu sonuca göre akıllı telefon bağımlısı ergenlerin ailelerinden olumlu yönde destek görmediği ve ailelerinden gerekli desteği göremeyen çocukların akıllı telefon bağımlısı olduğu söylenebilir. Ayas ve Horzum (2013) tarafından yapılan araştırmada benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve ailelerin internet tutumunun incelendiği araştırma sonucunda ihmal edici tutuma sahip ailelerin çocuklarının otoriter ve demokratik tutuma sahip ailelerin çocuklarından daha fazla internet bağımlısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum ihmalkâr tutuma sahip olan ebeveynlerin çocuklarına gerekli ilgiyi göstermemeleri ve çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını karşılayamamaları sonucunda çocukların bu ihtiyacı farklı şekilde karşılamaya çalışmalarına sebep olacağı şeklinde açıklanmıştır.

Akıllı telefon bağımlılığı ile aile ya da arkadaş desteği arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Diğer bağımlılık türlerinde aile desteğine baktığımızda ise yapılan araştırmalar görülmektedir. Ünal (1991) tarafından yapılan araştırmada, alkol bağımlılığı olan bireyler incelenmiş, araştırma sonucunda genelde annelerin baskın, aşırı ilgili, çocuklarını kendilerine bağımlı olacak şekilde yetiştirecek tutum ve davranışlara sahip oldukları bulunmuştur. Babaların ise soğuk, katı, ilgisiz, sorumsuz, kimileri varlığı ile yokluğu belli olmayan, silik ve yetersiz özellikler gösterdiği yönündedir. Akıllı telefon bağımlılığı ile arkadaş destek puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, aile desteği ile arkadaş desteği arasında ise pozitif yönde orta düzey anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır, arkadaş

desteği ile akıllı telefon bağımlılığı arasında bir ilişkinin bulunmadığı, aile desteği gören ergenlerin arkadaşları tarafından da destek gördüğü söylenebilir.

İkinci denencemiz, “Ortaokul ğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ile sosyal ilişki unsurları leğinin alt boyutlarından aile ve arkadaş desteği arasındaki ilişki cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.” Akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişkilerin cinsiyete göre analizini sonucuna göre akıllı telefon bağımlılığı cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Bu durum kız ve erkek öğrencilerin akıllı telefonlara ulaşımında bir kısıtlama ya da farklılık yaşanmadığı şeklinde yorumlanabilir. Kumcağız ve Yüksel (2016) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı düzeylerinde cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bilge (2012) tarafından yapılan araştırmada ise ilköğretim ğrencilerinin bilgisayara bağımlılık eğilimleri incelenmiş ve cinsiyete göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Balcı'nın (2009) yaptığı araştırmada niversite ğrencilerinin internet bağımlılığı incelenmiş ve cinsiyete göre farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları ile yaptığımız araştırmanın sonucu tutarlılık göstermektedir.

Hem aile hem de arkadaş desteğinde kızların erkeklerden anlamlı şekilde yüksek elde edilmiştir. Doğan, Karaman, oban ve çok (2012) tarafından yapılan araştırmada cinsiyetin arkadaşlık ilişkileri üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kız ğrencilerin yardım, koruma ve yakınlık boyutlarında, erkek öğrencilerin ise çatışma boyutunda arkadaşlık ilişkilerinden etkilendiği bulunmuştur. Burada da olduğu gibi kız öğrencilerin arkadaşlarından olumlu yönde daha fazla destek aldığı söylenebilir.

nc denencemiz, “Ortaokul ğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ile sosyal ilişki unsurları leğinin alt boyutlarından arkadaş desteği arasındaki ilişki sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.” Akıllı telefon bağımlılığı sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. 8. Sınıf ğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı en yüksek iken 6. Sınıf ğrencilerinde ise en düşük düzeydedir. Bu durum yaş olarak daha ilerde olan 8. Sınıf ğrencilerinin akıllı telefon cihazına ulaşma imkanının daha kolay olması ve ailelerin çocuklarına yaş grubu olarak telefon almayı uygun gördüklerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Çetinkaya'nın (2013) yaptığı araştırmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. İlköğretim ğrencilerinin internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında sınıflarına

göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. 6. Sınıf öğrencilerin internet bağımlılığı puanlarının 7. sınıf öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük iken ve 7. Sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarının 8. Sınıf öğrencilerinin puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayas ve Horzum'un (2013) yaptığı çalışmada ise öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinde öğrenim gördükleri sınıflara göre farklılık gösterdiği istatistiksel olarak ortaya çıkmıştır. Test sonucunda 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri 6. sınıf ve 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre internet bağımlılığı düzeyleri daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aile desteği ve arkadaş desteği sınıflara göre farklılık göstermemektedir. Alan yazın incelendiğinde bu konuyla ilgili araştırmaya rastlanmamaktadır.

Dördüncü denencemiz, "Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ile sosyal ilişki unsurları ölçeğinin alt boyutlarından aile ve arkadaş desteği arasındaki ilişki anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir." Akıllı telefon bağımlılığının anne eğitim durumuna göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Fariz'in (2017) yaptığı çalışmada lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin anne ve baba eğitim düzeyi değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Yine Baykan (2014) yılında internet bağımlılık düzeyi ve anne baba tutumunu incelediği araştırmanın bulgularında annelerinin öğrenim durumuna göre öğrencilerin İnternet Bağımlılık Düzeyi değişmemektedir.

Aile desteği ise anne eğitimine göre farklılık göstermektedir. Annesi okuma yazma bilmeyenler en düşük desteği görmekte, sonrasında ilkokul, ortaokul ve lise mezunları takip etmektedir. En yüksek desteği ise annesi üniversite mezunu öğrencilerin gördüğü ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde arkadaş desteği ortanca değerleri ise anne eğitimine göre farklılık göstermektedir. Annesi okuma yazma bilmeyenlerin arkadaş desteği en azdır. Ortaokul, lise ve üniversite mezunu annelerin çocuklarında arkadaş desteğinin en yüksek ve aynı oranda olduğu görülmektedir. Küçükşen, Bölükbaş, Gökkaya, Yılmaz ve Toros'un (2016) yaptığı çalışmada elde edilen bulgulara göre anne-babanın eğitim düzeyi ile örneklemin algıladığı aile işlevleri arasında çok güçlü olmasa da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Anne babanın eğitim düzeyi yükseldikçe problem çözme, duygusal tepki, davranış kontrolü ve genel işlevler alt boyutlarında aile işlevleri daha sağlıklı olmaktadır.

Üstün ve Yılmaz'ın (2008) yaptığı araştırmada anne eğitim düzeyi arttıkça bütün ailenin katılımının arttığı, herhangi bir sorun olduğunda aile bireylerin bir araya gelerek görüşlerini rahatlıkla dile getirebildiği, aile bireyleri arasında cinsiyet, role ve yaşa dayandırılan bir ayrımın azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun annenin eğitim düzeyinin artmasıyla çocuklarını daha iyi anlamasına ve uygun tepkiler vermesi ile ilgili olduğu söylenebilir.

Beşinci denencemiz, “Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ile sosyal ilişki unsurları ölçeğinin alt boyutlarından aile ve arkadaş desteği arasındaki ilişki baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.” Akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişkilerin baba eğitim durumuna göre bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Apakgün'ün (2015) ergenlerde internet bağımlılığının sosyal destek ile ilişkisini araştırmak için yapılan çalışmada katılan öğrencilerin internet bağımlılığı ile baba eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Köksal'ın (2015) oyun bağımlılık düzeyi ve internet bağımlılığı üzerine yaptığı araştırmada baba eğitim durumu ile bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Şahin ve Tuğrul'un (2012) yaptığı çalışmada bilgisayar bağımlılığı ile baba eğitim durumu arasında bir fark bulunamamıştır. Bu sonucun yaptığımız çalışmanın sonucuna benzer olduğu görülmektedir.

Aile desteği değerlerinin ise baba eğitimine göre farklılık göstermektedir. Babası okuma yazma bilmeyenlerde aile desteği ortaokul ve lise mezunlarından daha düşük elde edilmiştir. Arkadaş desteği ortanca değerleri ise baba eğitimine göre farklılık göstermektedir. Babası okuma yazma bilmeyenlerin arkadaş desteği en azdır. Ortaokul, lise ve üniversite mezunu babaların çocuklarında arkadaş desteğinin en yüksek ve aynı oranda olduğu görülmektedir.

5.2 Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın temel amacı Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ile sosyal ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Bu amaçla 441 Ortaokul öğrencisinden oluşan örnekleme Ergenler İçin Akıllı Telefon Kullanım Ölçeği, Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılarak elde edilen veriler analiz edilmiş ve araştırmanın denenceleri test edilmiştir. Buna göre araştırmamızda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Akıllı telefon bağımlılığı ile aile desteği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır, akıllı telefon bağımlılığı ve arkadaş desteği arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır, aile ve arkadaş desteği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır,
2. Akıllı telefon bağımlılığının cinsiyete göre farklılık göstermemektedir, kız öğrencilerin aile ve arkadaş desteğinin erkek öğrencilere göre fazladır,
3. Akıllı telefon bağımlılığının sınıf düzeyine göre değişmektedir ve 8. sınıflarda en yüksek 6. sınıflarda en düşüktür, aile ve arkadaş desteği ise değişmemektedir,
4. Akıllı telefon bağımlılığının anne eğitim düzeyine göre değişmemektedir, aile ve arkadaş desteğinin farklılık göstermektedir,
5. Akıllı telefon bağımlılığının baba eğitim düzeyine göre değişmemektedir, aile desteğinin farklılık göstermekte ama arkadaş desteğinin farklılık göstermemektedir.

5.2.1 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Araştırma sonucuna göre akıllı telefon bağımlılığı ortaya çıkan ergenlerin ailelerinden gerekli desteği alamayanlar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişkileri arasındaki negatif ilişki göz önünde bulundurularak aile ve arkadaş ilişkilerini iyileştirici çalışmalar yapılmalı, ailelere ve akranlara etkili iletişim becerileri konusunda bilgi verilmelidir.
2. Akıllı telefon bağımlılığı sınıf düzeyine göre değişmektedir. 8. Sınıf öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı en yüksek iken 6. sınıf öğrencilerinde ise en düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Akıllı telefon bağımlılığının sınıf seviyesine göre değiştiği göz önüne alınarak öğrencilerin akıllı telefona sahip olma yaşı ile ilgili aileler bilinçlendirilmelidir.
3. Ergenlik dönemindeki öğrencilerin bulunduğu kademelerde öğrencilere akıllı telefon ve teknoloji bağımlılığı ile ilgili seminerler verilebilir.
4. Okullarda velilere teknolojinin doğru kullanımı ile ilgili branşlardaki öğretmenlerin de desteği ile bilgilendirme yapılabilir.

5.2.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışma Samsun'un Bafra ilçesindeki okullarda yer alan ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal ilişki türlerinde bazı değişkenlerin etkili olup olmadığının incelenmesi ile sınırlı olduğundan ayrıca genelleme yapabilmek için geniş çapta yapılacak araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır.
2. Yapılan literatür taramalarında ergenlik döneminde ebeveyn ve arkadaşlar arasındaki ilişkinin birbirlerini etkileyip etkilemediği ile ilgili araştırmalara rastlanamamıştır. Bu konuyu incelemek için çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ada, S. ve Tatlı, H.S. (2013). *Akıllı telefon kullanımını etkileyen faktörler üzerine bir araştırma*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, Akademik Bilişim Konferansı.
- Adams, J.F. (1995). *Ergenliği anlamak*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Apakgün, E. (2015). *Ergenlerde internet bağımlılığı ve sosyal destek ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, (1), 55-67.
- Ateş, F.B. ve Akbaş, T. (2012). Ergenlerde görülen kuraldışı davranışların aile işlevselliği ve yaşam kalitesi açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 337-352.
- Ayas, T. ve Horzum, M.B. (2013). İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Dergisi*, 4(39), 46-57.
- Bahar, H. İ. (2008). *Sosyoloji*. Ankara: Hayat Yayıncılık.
- Balcı, Ş. ve Gülnar, B. (2009). Üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve internet bağımlılıklarının profili. *Selçuk İletişim*, 6(1), 5-22.
- Bayhan, P. Ve Işıtan, S. (2010). Ergenlik döneminde ilişkiler: akran ve romantik ilişkilere genel bakış. *Aile ve Toplum Araştırma Dergisi*, 5(29), 33-44.
- Baykut, A. (2014). *Sosyal medya ilgisinin akıllı telefon kullanımına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Bayraktar, F. (2007). Olumlu ergen gelişiminde ebeveynlerin akran ilişkilerinin önemi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14 (3), 157-166.
- Bilge, F. (2012). Bir grup ilköğretim öğrencisinde bilgisayara yönelik bağımlılık eğilimi değerlendirmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 96-105.
- Bozkurt, H., Şahin, S. ve Zoroğlu, S. (2016). İnternet bağımlılığı: Güncel bir gözden geçirme. *Journal of Contemporary Medicine*, 6(3), 235-247.
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: İnternet bağımlılığı. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi Yıl*, 1: 83-98.
- Coşkun, H. (2012). *Soyal psikoloji*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve davranışı*. 14. Basım, İstanbul, Remzi Kitabevi .

- Çakır, F. ve Demir, N. (2014). Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon satın alma tercihlerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(1), 213-243.
- Çetinkaya, M. (2013). *İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çevik, G. (2007). *Lise üçüncü sınıf öğrencilerinin arkadaşlık ilişkileri ve benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çinaz, B. ve Arnrich, B. (2014). *Akıllı telefonlar ile kullanıcıların yaşam tarzı parametrelerinin tespiti*. Akademik Bilişim, 14. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 5-7 Şubat 2014 Mersin Üniversitesi.
- Demir, N.Ö., Baran, A. G. ve Ulusoy, D. (2005). Türkiye’de ergenlerin ekran grupları ile ilişkileri sapsmış davranışları: Ankara Örnekleme, *BİLİG*, 32, 83-108.
- Demirel, F. (2011). Google’ın mobil istatistik merkezi our mobile planet açıldı: Türkiye’de akıllı telefon yaygınlığı yüzde 14. Erişim Adresi: <https://webrazzi.com/>
- Demirel, F. (2011). Akıllı telefonları ne için kullanıyoruz? Erişim Adresi: <https://webrazzi.com/>
- Dinç, M. ve A. E., Gazioğlu. (2015). *Teknoloji yerinde yeterince*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Doğan, T. (2008). Psikolojik Belirtilerin Yordayıcısı olarak sosyal destek ve iyilik hali. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 30-44.
- Doğan, T., Karaman, N., Çoban A. Ve Çok, F. (2012). Ergenlerde arkadaşlık ilişkilerinin yordayıcısı olarak cinsiyet ve aileye ilişkin değişkenler. *İlköğretim Online*, 11(4), 1010-1020.
- Dönmezer, S. (1990). *Sosyoloji*. İstanbul: Beta Yayın Dağıtım.
- Duyan, V., Gelbal, S., ve Var, E. (2013). Sosyal ilişkiler unsuru ölçeğinin Türkçe’ye uyarlama çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [H. U. Journal of Education]*, 44, 159-1
- Ege, G. (2004). *Siber kültür, bilgisayarın sosyolojik etkileri ve siberuzayda sosyal ilişkiler*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, genç, ana babalar*. Ankara, Bilgi Yayınevi, Birinci Basım.
- Ergül, H. (2012). *İletişim sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Erkal, M. (1982). *Sosyoloji*. Trabzon: KTÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları.

- Erkovan, K. (2005). *Akıllı cep telefonları kullanım örüntüleri: Üsküdar örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ertuğrul Salih, (2015). *Akıllı telefon tarihi*. Erişim Adresi: <https://mediatrend.mediamarkt.com.tr/>
- Faris, S. (2017). *Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin sosyal destek ve akademik başarı açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Grace, A. ve Thompson, K. (1998). Family and friend support for adolescents with diabetes. *Analise Psicologia*, 1(16), 101-113.
- Hoffman, M., Ushpiz, V. ve Shiff R. (1998). Social support and self-esteem in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 17(4), 304-308.
- Iqbal, S., Khan, M.N. and Malik, I.R. (2017). Mobile phone usage and students perception towards m-learning: A case of undergraduate students in Pakistan. *International Journal of E- Learning and Distance Education*, 32(1), 1-16.
- Kalecik, S. (2016). *Problemlerli internet ve akıllı telefon kullanımına ilişkin olarak duygu düzenleme, özdenetim, yenilik arayışı, depresyon ve sosyal kaygı semptomları*. Yüksek Lisans Tezi, Klinik Psikoloji Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Kang, S. and Jung, J. (2014). Mobile communication for human needs: a comparison of smartphone use between the US and Korea. *Computers in Human Behavior*, 25, 376-387.
- Kang, Y., Lee, M. and Lee, S. (2014). Service-oriented factors affecting the adoption of smartphones. *Journal of Technology Management and Innovation*, 9(2), 98-117.
- Karaaslan A. İ. ve Budak L. (2012). Üniversite öğrencilerinin cep telefonu özelliklerini kullanımlarının ve gündelik iletişimlerine etkisinin araştırılması. *Journal of Yaşar University* 2012, 26(7), 4548-4571.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayri, M., Tanhan, F. ve Tanrıverdi, S. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 1(1), 1-27.
- Kef, S. ve Dekovic, M. (2004). The role of parental and peer support in adolescents well-being: a comparison of adolescents with and without a visual impairment. *Journal of Adolescence*, 27, 453-466.
- Kemp, S. (2017). Digital in 2017: Global overview. Erişim Adresi: <https://wearesocial.com/>
- Köksal, B. (2015). *Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerde dijital oyun bağımlılık düzeyleri, internet bağımlılık düzeyleri ile bağlanma stilleri*

arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kun, Z. (2017). *Tehlikenin bir tık uzağında*. Psychologies, 1, 89.

Kulaksızoğlu, A. (2007). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul. Remzi Kitabevi.69.

Kumcağız, H. ve Gündüz, Y. (2016). Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki. *Uluslararası Yüksek Eğitim Dergisi*, 5(4), 144-156.

Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y. ve Aysan, F. (2016). Young internet bağımlılığı testi kısa formunun Türkçe'ye uyarlanması: üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12, 69-76.

Kuyucu, M. (2017). Gençlerde akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı: Akıllı telefon(kolik) üniversite gençliği. *Global Media Journal TR Edition*, 7(14), 328-359.

Küçükşen, K., Bölükbaş, B., Gökkaya F., Yılmaz, İ. ve Toros N. (2017). Ergenlerin sigara kullanımına yönelmesinde algılanan anne baba tutumları ve aile iletişiminin rolü. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(18), 347-358.

Küçükylmaz, T. (2016). Türkiye'de akıllı telefon değiştirme sıklığı. Erişim Adresi: <https://shiftdelete.net/>

Lane, W. ve Manner, C. (2012). The impact of personality traits on smartphone ownership and use. *International Journal of Business and Social Science*, 2(17), 22-28.

Lee, S.Y. (2011). Examinin the factors that influence early adoptes smartphone adoption: The case of college students. *Telematics and Informatics*, 3, 308-318.

Li, S. ve Li, Y. (2010). An exploration of the psychological factors influencing college students' consumption of mobile phone in west china. *International Journal of Business and Management*, 5(9), 132-138

Loke, A.Y. ve Mak, Y.W. (2013). Family process and peer influences on substance use by adolescents. *International Journal of Enviromental Research and Public Health*, Number 10, 3868-3885.

Mendicata, H., Jacinto, G., Fuentes, J., Leiva, P. and Trave, M. (2012). Types of social support provided by parents, teachers and classmates during adolescence. *Journal of Community Psychology*, 40(6), 645-664.

Meral, D. (2017). *Ortaöğretim öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının yalnızlık, yaşam doyumu ve bazı kişisel özellikler bakımından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Erzincan.

Meral, O. (2016). Türkiye'de ilk cep telefonu. Erişim adresi: <http://tarihinizde.com>

- Minaz, A. ve Bozkurt, Ö. (2017). Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin ve kullanımı amaçlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), 268-286.
- Noyan, C. (2016). *Teknoloji bir bağımlılık mı*. Psikohayat, 15, 23-24.
- Noyan, C., Darın, A., Nurmedov, S., Yılmaz, O. ve Dilbaz, N. (2015). Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin kısa formunun üniversite öğrencilerinde Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16 (1), 73-81.
- Ömeroğlu, E. ve Ulutaş, İ. (2007). *Çocuk ve ergen gelişimi*. İstanbul, Morpa Yayınları.
- Özatça, A. (2009). *Ergenlikte Sosyal ve duygusal yalnızlığın yordayıcısı olarak aile işlevleri*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Özdemir, A.S. (2011). Cep telefonun tarihçesi. Erişim Adresi: www.mobiletisim.com
- Özen, S. ve Topçu, M. (2017). Tıp fakültesi öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı ile depresyon, obsesyon-kompulsiyon, dürtüsellik, aleksitimi arasındaki ilişki. *Bağımlılık Dergisi*, 18(1), 16-24.
- Tatlı, H. (2015), Akıllı telefon seçimin belirleyicileri: Üniversite öğrencileri üzerine bir uygulama. *Çankırı Karatekin Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 2(5), 59-567.
- Ünal, M.H. (2015) *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeylerinin Belirlenmesi*, Uzmanlık Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Ankara.
- Sanokulov, N. and Karjaluo, H. (2017). A cultural comparison study of smartphone adoption in Uzbekistan, South Korea and Turkey. *International of Mobile Communications*, 15(1), 85-103.
- Scorsella, A. ve Stofega, W. (2017). Worldwide mobile phone forecast update. Erişim adresi: <https://www.idc.com/>
- Süler, M. (2016). *Akıllı telefon bağımlılığının öznel mutluluk düzeyine etkisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Sünbül Aydın, Z. ve Güçray, S.S. (2016). Ergenlerde olumlu sosyal davranışları yordamada koruyucu faktörler ve bazı kişisel değişkenlerin rolü. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 6(45), 101-114.
- Şahin, C. ve Tuğrul, V.M. (2012). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin incelenmesi. *Journal of World of Turks*, 4(3), 115-130.
- Taner, N. (2013). Kullanıcıların akıllı telefonları değerlendirmeleri: Kastamonu şehir merkezinde bir uygulama. *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*, 1(2), 127-10

- Tarhan, N. Ve Nurmedov, S. (2011). *Bağımlılık*. 1. Baskı, İstanbul, Timaş Yayınları.
- Terkan, N. (2011). *Çocuk ve medya*. Ankara : Savaş Kitap ve Yayınevi.
- TÜİK (2016). Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması. Erişim Adresi: www.tuik.gov.tr
- Türen, U., Erdem, H. ve Kalkın, G. (2017). Mobil telefon yoksunluğu korkusu (nomofobi) yayılımı: Türkiye’den üniversite öğrencileri ve kamu çalışanları örnekleme. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10(1), 1-12.
- Uğur, E. (2016). Dünyanın ilk akıllı telefonu. Erişim Adresi: www.bilgiustam.com
- Uludağlı, M. Ve Sayıl, M. (2009). Orta ve ileri ergenlik döneminde risk alma davranışı: ebeveyn ve akranların rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(23), 14-34.
- Ünal, M.H. (2015). *Ankara Yıldırım Beyazıt üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin incelenmesi*. Tıpta Uzmanlık, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ankara.
- Üstün, A. Ve Yılmaz, M. (2008). Üniversite öğrencilerinin aile içi demokrasi ile ilgili görüşlerinin cinsiyet ve anne baba eğitim düzeyine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 77-90
- Yaman, Ö.M., Tuna, A.S. ve Baykul, Z. (2014). Türkiye’de davranışsal bağımlılık bibliyografyası. Erişim Adresi: <https://www.yesilay.org.tr/>
- Yavuzer, H. (1984). *Aile çocuk konferansları*. İstanbul, Ak Yayınları.
- Yazıcı, T. ve Karlı, İ. (2016). *Bilgi toplumunda teknoloji, medya ve siyaset*. 1. Basım, İzmit, Volga Yayıncılık.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *Aile ekonomisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Yıldız, A. (2016). Dünya’da akıllı telefona sahip olma ve internete erişim oranları. Erişim Adresi: <https://yenimedya.wordpress.com/>
- Yörükoğlu, A. (2000). *Gençlik çağı*. 11. Basım, İstanbul, Özgür Yayınları.
- Yurdagül, B. (2011). Akıllı telefon nedir ne işe yarar, dünyadaki akıllı telefon kullanım oranları ve Türkiye’deki durum. Erişim Adresi: <http://www.androidturkey.net/>
- Yusufoğlu, Ö.Ş. (2017). Boş zaman faaliyeti olarak akıllı telefonlar ve sosyal yaşama etkileri: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 6(5), 2414-2434.

EKLER

EK 1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1.Cinsiyet : Kız () Erkek ()

2.Yaş :

3.Sınıf : 6. Sınıf () 7.sınıf () 8.sınıf ()

4.Anne eğitim durumu : Okuma –yazma bilmiyor () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()

5.Baba eğitim durumu: Okuma –yazma bilmiyor () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()

6.Anne meslek : Ev hanımı () İşçi () Memur () Serbest meslek () Emekli ()

7.Baba meslek : İşsiz () İşçi () Memur () Serbest meslek () Emekli ()

8.Akademik başarı düzeyleri : Düşük () Orta () Yüksek ()

9.Maddi durumunuz: Çok kötü () Kötü () Orta () iyi () Çok iyi ()

10.Anne baba tutumu : İlgisiz () Aşırı koruyucu () Demokratik () Otoriter ()

11.Akıllı Telefon Kullanma : Hiç kullanmıyorum () Günde 0-1 saat () Günde 1-3 saat () Günde 3-5 saat ()

Günde 5 saatten fazla ()

12.Yatarken akıllı telefonunuzu kapatır mısınız? Evet () Hayır ()

13.Akıllı telefonunuzun sağlığınıza zarar vermemesi için nasıl kullanmanız gerektiğini biliyor musunuz?

Evet () Hayır ()

14.Akıllı telefonda aşağıdakilerden hangisi önemlidir?

Marka () Model () Kalite () Fiyat () Arkadaş tavsiyesi () Hepsi ()

15.Akıllı telefonunuz yanınızda olmadığında ne hissedersiniz? Hiçbir şey hissetmem
() Öfkelenirim () Telaşlanırım () Önemsemem () Eksiklik hissederim ()
Rahat olurum ()

16.Telefonunuzun şarjının azaldığını gördüğünüzde ne hissedersiniz?

Hiçbir şey hissetmem () Öfkelenirim () Telaşlanırım () Önemsemem ()
Eksiklik hissederim () Rahat olurum ()

ERGENLER İÇİN AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ

		<i>Kesinlikle atılmıyorum,</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Kısmen Katılmıyorum</i>	<i>Kısmen Katılıyorum</i>	<i>Katılıyorum</i>	<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>
1	Akıllı telefon kullandığımdan dolayı planladığım işleri yapamıyorum	1	2	3	4	5	6
2	Akıllı telefon kullandığımdan dolayı, sınıfta ödev yaparken veya çalışırken dikkatimi toplamakta zorlanıyorum	1	2	3	4	5	6
3	Akıllı telefon kullanırken bileğimde veya ensemdede ağrılar hissediyorum	1	2	3	4	5	6
4	Akıllı telefonumun olmamasına dayanamam	1	2	3	4	5	6
5	Akıllı telefonum elimde olmayınca sabırsız ve huzursuz olduğumu hissediyorum	1	2	3	4	5	6
6	Kullanmadığım zaman bile akıllı telefonum aklımdan çıkmıyor	1	2	3	4	5	6
7	Günlük hayatımı çok fazla etkilese bile akıllı telefonumu kullanmaktan vazgeçmeyeceğim	1	2	3	4	5	6
8	Facebook ve Twitter üzerindeki paylaşımları kaçırmamak için akıllı telefonumu düzenli olarak kontrol ediyorum	1	2	3	4	5	6
9	Akıllı telefon kullanırken belirlediğim süre kısıtlamasına uymakta zorlanıyorum	1	2	3	4	5	6
10	Çevremdeki insanlar akıllı telefonumu gereğinden fazla kullandığımı söylüyorlar	1	2	3	4	5	6

SOSYAL İLİŞKİ UNSURLARI ÖLÇEĞİ

	Benim için asla geçerli değil	Benim için pek geçerli değil	Benim için biraz geçerli	Benim için oldukça geçerli	Benim için tamamiyle geçerli
1-Arkadaşlarımla birlikteyken, kendim olabiliyorum ve rahatlayabileceğimi hissediyorum.					
2-Birçok arkadaşımın hayatla ilgili konularda ortak bakış açısına sahibim					
3- Beni tanıyanlar, bana güvenir ve saygı duyar.					
4-Ne olursa olsun, ihtiyacım olduğunda ailemin yanımda olacağını bilirim.					
5-Bir şeyler yapmak için dışarı çıkmak istediğimde, birçok arkadaşımın bunları benimle birlikte yapmaktan hoşlanacağını bilirim.					
6-Her şeyimi anlatabileceğim en az bir arkadaşım var.					
7-Bazen aileme tamamiyle güvenebileceğim konusunda emin olamıyorum					
8-Beni tanıyanlar, yaptığım işte iyi olduğumu bilirler.					
9-Bazı arkadaşlarıma kendimi çok yakın hissediyorum.					
10-Ailemdeki insanlar bana güvenir					
11-Ailem değerli bir insan olduğumu düşündüklerini bana hissettirir					
12-Ailemdeki insanlar sorunlarıma çözüm bulmamda yardımcı olur.					

13-Arkadaşlarım her istediğimde sorunlarım hakkında konuşmak için bana zaman ayırır.					
14-Ailemin her zaman bana destek vereceğini bilirim					
15-Arkadaşlarımla olduğum zamanlarda bile kendimi yalnız hissediyorum					

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
15.07.2016	6	2016/ 99

KARAR NO:
2016 - 99

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinden Elif Nur DEMİREL'in "İlköğretim ikinci Kademe Öğrencilerinin Akıllı Telefon Kullanımı ve Sosyal İlişkilerinin İncelenmesi" başlıklı anket çalışması okunarak görüşüldü.
Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinden Elif Nur DEMİREL'in "İlköğretim ikinci Kademe Öğrencilerinin Akıllı Telefon Kullanımı ve Sosyal İlişkilerinin İncelenmesi" başlıklı anket çalışmasının kabulüne oybirliği ile karar verildi.

ASLI GİBİDİR.

T.C.
BAFRA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü

T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI
DEAFOLYMPICS

Sayı : 14584350-604-E.12264999
Konu: Araştırma İzni

02/11/2016

KAYMAKAMLIK MAKAMINA

İlçemiz Cumhuriyet Ortaokulu rehber öğretmeni Elif Nur DEMİREL tarafından ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ve sosyal ilişkilerini araştırma tez çalışması ile ilgili hazırladığı ekte sunulan anketin Cumhuriyet Ortaokulu, Atatürk Ortaokulu, Fevzi Çakmak Ortaokulu, Ticaret Sanayi Odası Ortaokulu, Bafra İmam Hatip Ortaokulu, Mustafa Erdin Ortaokulu, Mustafa Kemal Ortaokulu, Nazmiye Demirel Ortaokulu ve Toki Şehit Mehmet Boşnak Ortaokullarında uygulanması Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Celal KARADELİ
Müdür V.

OLUR
02/11/2016
Haç İbrahim TÜRKÖÇLÜ
Kaymakam V.

Elif Nur DEMİREL

Özlem Ömer

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.
02.11.2016

Yazışma Adresi: Sıhhiye Sok. No: 101 35060 Bafra / SAMSUN - Vatan İşletmeni: Dursun M. ELU - Adres:
E-Posta Adresi: 14584350@meb.gov.tr
Web Adresi: 14584350.meb.gov.tr

Yazışma Adresi: Sıhhiye Sok. No: 101 35060 Bafra / SAMSUN - Vatan İşletmeni: Dursun M. ELU - Adres:
E-Posta Adresi: 14584350@meb.gov.tr
Web Adresi: 14584350.meb.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://cyril.sagun.meb.gov.tr> adresinden 82aa-cd69-340d-8d9e-72e5 kodu ile teyit edilebilir.